I 68614(2)
512781

ГРАМАТІКА
РОМꙟNО - ЛАТІNЪ,

ПРЕЛȢКРАТЪ

ДЕ

СȢЛЦ. В. ПАȢЛІNІ,

Професор Грам. ла Академіа Міхаіланъ.

ПАРТЕА СІNТАКТІКЪ ꙟNТꙟІ.

10298

ЕШІЙ

LA INSTITUTUL ALBINEI.

1840.

I 686 ⁊ 68841 A
5 A

Кꙋ воѭ Ценꙁꙋрії
Г. Стꙋꙋ.

SYNTAXIS.

ЖНТРОДꙊЧЕРЕ.

Syntaxis есте о парте генералъ а Граматічеї Латіне, каре́мвацъ а ашъꙁа ꙋніле кꙋвінте (прелꙋкрате прін Етімологіе) дрепт (біне) жнтро Орацīе (ворѡавъ) аша, ка Орацїа съ фіе пꙋръ (кꙋратъ) ші елегантъ (фрꙋмоасъ).

Аша даръ Syntaxis се́мпарте жн 3. пърці генерале, каре сжнт:

I. Recta constructio grammatica (дрѣпта конструкціе а Граматічеї), II. Orationis puritas (пꙋрітатѣ Орацієї), ші III. Orationis elegantia (еледанціа Орацієї).

Oratio есте компꙋнерѣ маї мꙋлтор ꙁічерї.

Зічерѣ есте експлікаціа ꙋнеї естімї (Nominis) прін доаъ, трії саꙋ маї мꙋлте кꙋвінте, д. е. Deus est Creator omnium rerum, &c.

Фіешкаре ꙁічере требꙋе съ аїбъ Subjectum ші Praedicatum.

Subjectum се нꙋмеще ачѣ естіме, де

спре каре се ворбеще чева, д. е. *Deus* est justus, &.

Praedicatum есте т о т а ч е ꙗ, че се ворбеще деспре о е с т і м е (Subjecto), д. е. Deus *est aeternus*, &.

Nota. Чѣ маї сімплъ ӡічере есте атꙋнчі, кѫнд ші Subjectum ші Praedicatum се кꙋпрінд ѫн трꙋн Verbo, д. е. *Cogito*, &.

Subjectum кꙋ Praedicato требꙋе съ фіе тот дѣꙋна легат прін Verbo Auxiliari, каре се нꙋмеще Copula, д. е. Deus *est* aeternus. Deus *est* justus, &.

Copula ѫнсъ есте кѫте одатъ аскꙋнсъ ѫнтрꙋн Verbo, каре се афлъ, префъкѫнд ачел Verbum ѫн Participium Praesentis Activi, ші конкордѫндꙋл кꙋ Subst. съꙋ̆, д. е. Homo cogitat, &. каре префъкꙋт ѫн-&.ва фі: Homo est *cogitans*, &.

Зічерѣ, акърia Verbum есте Transitivum, требꙋе съ аїбъ ѫн Praedicato шꙋн Objectum, ад. аша фелꙋ̆ де естіме, спре каре т р е ч е (есте ѫндрептатъ) ф ъ п т ꙋ і р ѣ Subjecti, д. е. Deus *condidit mundum*, &.

Nota. 1. Ачел Objectum требꙋе съ стее лаꙋнтребарѣ, п р е ч і н е? п р е ч е? тот дѣꙋна ѫн Accusativo, д. е. Deus amat *probos*, &.

2. Ѫн фіекаре ӡічере се пот експліка, атѫт Subjectum, кѫт ші Praedicatum, прін адъоӡірѣ Nominum, саꙋ̆ Particularum кѫт де мꙋлт, д. е. Alcibiades, *Cliniae filius*, *Atheniensis*, educatus est *in domo Periclis*, &.

3. Subjectum нꙋ̆ї тот дѣꙋна вр'о е с т і м е (Nomen); чі адесъ шꙋн Verbum (маї кꙋ самъ ѫн Infinitivo), саꙋ̆ вр'о Particula, саꙋ̆ ші вр'о ӡ і ч е р е ѫ н т р ѣ г ъ, д. е. Dulce est pro patria *mori*. *At* (*sed*) nihil boni indicat. *Veritas odium parit* est proverbium Senecae Philosophi Romani, &.

4. Subjectum есте д ꙋ п л ꙋ, ад. Verum ші Grammaticum. Verum есте ачела, деспре каре се ворбеще чева; іаръ Grammaticum ачела, каре ѫн Praedicato с'адаоџе ла Subjecto vero спре експлікаціе, д. е. *Homo, cui* animus est immortalis, non tantum hanc, sed et alteram vitam respicĕre debet, &.

Спре маї б ꙋ н ъ ші маї ꙋ ш о а р ъ ашъӡарѣ кꙋвінтелор ѫнтр'о ӡ і ч е р е, требꙋе а е к с а м і н а тоатъ ӡічерѣ ачеꙗ, лꙋѫнд Substantivum кꙋ Adjectivo ші Verbo; іаръ Subjectum кꙋ Praedicato, &. дꙋпъ р е г ꙋ л і л е, че ꙋрмѣзъ.

ПАРТѢ ѬНТѪЇ.

Деспре *recta constructione grammatica.*

КАП ѬНТѪЇ.

Деспре прінціпііле лімбеї Латіне.

A. Фіреска шір а конструкціеї граматіче чере: 1.) ка Subjectum съ пречедезъ, ші Praedicatum съї урмезъ, ші 2.) ка съ се препуе ѫн Praedicato ачел кувѫнт, де ла каре алтул атѫрнъ, іаръ ку ачел атѫрнат съ се ѫнкее зічеръ, д. е. Deus puniet improbos, &.

Ѫнсъ ліберул узу а лімбеї Латіне ръстоарнъ адесъ ачел шѫр фіреск ку тотул, пуінд ачел кувѫнт, каре де ла алтул атѫрнъ, ѫнаінте, ш'анοї Subjectum, ѫнкеінд ѫн сфѫршіт зічеръ ку Verbo, д. е. Improbos Deus puniet, саў, Deus improbos puniet, &.

B. Subjectum требуе съ стѣ тотдѣуна ѫн Nominativo ла'нтребаръ чіне? че? д. е. *Deus* condidit mundum. *Ego* laudo, &.

Nota. 1. Nominativi *Ego*, *tu*, *nos*, *vos*, &. (парте Етім. фаца. 108. Nota 1.)

2. Subjectum нефіінд Nomen, чі алт кувѫнт, тот ѫн Nominativo требуе съ стѣ, д. е. *Errare* humanum est, &.

C. Praedicatum требуе съ конкордезе тот дѣуна ку Subjecto, ш'ануме:

I. Фіінд Praedicatum *Substantivum* се конкордѣзъ тотдѣуна ку Subjecto ѫн Casu, іаръ кѫте одатъ ш'ѫн Numero ші Genere, д. е. Consuetudo est altera *natura*. Tempus est *magister* multarum rerum. Romani erant *gens* potentissima orbis antiqui, &.

Nota. Фіінд Subjectum *Nomen Plurale*, атунчї Praedicatum се пуне ѫн Singulari, маї ку самъ атунчї, кѫнд аратъ нумаї о естіме, д. е. *Athenae* erant *urbs* (ну *urbes*) nobilissima Graeciae, &.

II. Фіінд Praedicatum *Adjectivum*, *Participium*, саў *Pronomen Adjectivum*, се конкордѣзъ ку Subjecto тотдѣуна ѫн Casu, Numero ші Genere, д. е. Vestis est *pulchra*. Studiosi sunt *diligentes*. *Hic* liber est *meus*, &.

III. Фіінд Praedicatum *Verbum*, се конкордѣ-

ѕъ кꙋ Subjecto тот дѣꙋна ꙟн Persona ші Numero, д. е. Pater *monet*. Filii *obediunt*, &c.

Nota. А тріа персоанъ Praesentis Verbi Auxiliaris *est* ші *sunt* се лѣпъдъ адесе (маї кꙋ самъ ꙟн сентенції), д. е. Optimum condimentum fames (*est*). Amici veterrimi optimi (*sunt*), &c.

IV. Фіінд доаъ, трії, саꙋ маї мꙋлте Subjecta, атꙋнчї Praedicatum се пꙋне ꙟн Plurali, д. е. Brutus et Cassius *erant interfectores* Caesaris. Pater et filius *sunt sani*, &c.

Nota. 1. Фіінд маї мꙋлте Subjecta не'нсꙋфлеците, атꙋнчї Praedicatum се пꙋне адесе ш'ꙟн Singulari, д. е. Age, quod tempus et necessitas *postulat*, &c.

2. Фіінд Subjecta де фелюріте генꙋрї, атꙋнчї се каꙋтъ, де сѫнт еле естімї ꙟнсꙋфлеците, саꙋ не'нсꙋфлеците; фіінд ꙟнсꙋфлеціте, атꙋнчї Praedicatum се конкордѣѕъ кꙋ генꙋл чел маї нобіл; фіінд Masculinum маї нобіл де кѫт Femininum, ші Femininum де кѫт Neutrum, д. е. Pater et mater sunt *sani*. Terentia et mancipium ejus *necatae* sunt, &c.

3. Фіінд не'нсꙋфлеціте, атꙋнчї Praedicatum се пꙋне саꙋ ꙟн Plurali Neutro, саꙋ се конкордѣѕъ кꙋ чел де пе ꙋрмъ Subjecto, д. е. Beneficium et injuria inter se *sunt contraria* (*est contraria*), &c.

4. Фіінд Subjecta парте'нсꙋфлеціте, парте не'нсꙋфлеціте, атꙋнчї Praedicatum конкордѣѕъ кꙋ чел ꙟнсꙋфлеціт, д. е. Servi et arma *traditi* sunt, &c.

5. Кѫте одатъ се лѣгъ Subjectum чел ꙟнсꙋфлеціт кꙋ чел не'нсꙋфлеціт прін препозіціа cum, д. е. Servi *cum armis* traditi sunt, &c.

V. Фіінд Subjecta де фелюріте персоане, атꙋнчї Verbum се пꙋне'н Plurali, конкордѫндꙋл кꙋ Persona чѣ маї нобілъ; фіінд 1-а маїноб. де кѫт а 2-а, ш'а 2-а маї ноб. де кѫт а 3-а, д. е. Si tu et frater tuus (vos) *valetis*, ego et frater meus (nos) *gaudemus*, &c.

Nota. 1. Фіінд ꙟнсъ Subjecta не'нсꙋфлеціте ш'ꙟн Singulari, атꙋнчї Verb се поате конкорда ші кꙋ чел де пе ꙋрмъ Subjecto, д. е. Casus et natura in nobis *dominatur*, &c.

2. Фіінд ꙟнтре маї мꙋлте Subjecta ꙋнꙋл ꙟн Plurali, атꙋнчї ші Verbum поате ста'н Plurali, д. е. Frons, *oculi*, vultus persaepe *mentiuntur*, oratio vero saepissime, &c.

3. Кѫте одатъ се пȣне Verbum ѫн Plurali, де ші Subjectum ѫї ѫн Singulari, пк.

a.) Атȣнчї, кѫнд ла ȣн Subjectum ѫнсȣфлеціт се адаоџе алтȣл тот ѫнсȣфлеціт прін препозіціа cum, д. е. *Dux* cum aliquot principibus *capti sunt*, &.

b.) Дакъ Subjectum есте Nomen Collectivum, д. е. Magna pars *vulnerati* aut *occisi sunt*, &.

VI. Фіінд Subjectum Relativum q. q. q. атȣнчї Verbum се пȣне'н Persona ачелȣї кȣвѫнт, ла каре се кȣвіне Relativum, д. е. *Judices*, qui ex lege *judicatis*, legibus obtemperare debetis, &.

VII. Ромѫн. Adverbium qualitatis, че се афлъ'н Praedicato, се традȣче латін. прін Adject. конкордѫндȣл кȣ Subjecto, ла каре се кȣвіне, д. е. Dormio *securus*. Socrates venenum *laetus* et *lubens* hausit, &.

D. Adject. Particip. ші Pron. Adj. се конкордѣзъ &. (партѣ Етім. фаца. 65: 66. 92.)

Nota. 1. Прекȣм ѫн лімба ромѫн. аша ш'ѫн чѣ латін. се ласъ ачел Subst. ла каре се кȣвіне Adj. д.е. *Doctus* (vir) *indocto* (viro) multum praestat, &.

2. Neutrum Pluralis Adjectivi, Participii саȣ

Pron. Adj. лѫнгъ каре нȣ се афлъ нічї ȣн Substantivum се традȣче ромѫн. саȣ прін Neutrum Singularis, саȣ прін адъоџірѣ кȣвѫнтȣлȣї лȣкрȣрї, ші *vice versa*, д. е. Audi *multa*; loquere *pauca*, &.

3. Кѫте одатъ (ѫнсъ рар) се пȣне ші Neutrum Singularis, д. е. Mors omnium rerum *extremum*, &.

E. Appositio есте Subst. каре с'адаоџе алтȣї Subst. спре експлікаціе, д. е. Nubes, maris *exhalationes*, per aërem volitant, &.

Nota. 1. Appositio се конкордѣзъ тот дѣȣна кȣ Subst. съȣ ѫн Casu, іаръ ді се поате, ш'ѫн Genere, ш'ѫн Numero, д. е. Aegyptii olim Apim, *bovem nigrum*, coluerunt, &.

2. Appositio се коноаще де пе ѫнтребріле че фелȣ? каре есте (ера)? &.

3. Praedicatum ѫнсъ се конкордѣзъ кȣ Subjecto, іаръ нȣ кȣ Appositione, д. е. Bactra, regionis caput, *sita sunt* sub monte Paropamiso, &.

F. Vocativus се пȣне атȣнчї, кѫнд се ворбеще, се стрігъ ла чінева, саȣ се кѣмъ пре чінева, д. е. *Domine*! *Antoni*! *Fili*! *O dii immortales*! &.

G. Casus obliqui с'адаог орї ла Subj. орї ла Praed. спре маї бунъ експлікаціе, пуіндусе дупъ фелюрімѣ жнтребърілор, саў а кувжнтулуї, де ла каре атжрнъ, пк.

I. Genitivus се пуне дупъ жнтребарѣ а куї? ка ші ромжн. д. е. Corpus est *animi* domicilium, &.

Nota 1. Ачест Genitivus ну се поате тот дѣуна ші ромжн. пуне жн Genitivo, чі ку вр'о Praep. саў алтъ пъртічѣ, маї ку самъ де, жн алт каз, д. е. Timor *mortis*. Amor *patriae*, &.

2. Ромжн. Subst. Compos. требуе латін. традусе съ се діспърцаскъ, пуінд унул жн Genitivo, іаръ чела алт дупъ жнтребаре, д. е. Quatuor sunt *anni* tempora, &.

3. Фіінд ун Subst. к'ун Verbo Compos атунчї ачел Verbum се пуне 'н Genitivo Gerundii, д. е. Taautes, Phoenicius, est inventor artis *scribendi*, &

4. Genitivus се пуне чѣ маї маре парте жнаінтѣ кувжнтулуї, ла каре се кувіне, д. е. *Terrae* figura est rotunda, &.

II. Dativus се пуне дупъ жнтребарѣ куї? пентру чіне? ка ші ромжн. д. е.

Fructus immaturus *sanitati* nocet. *Tibi* aras, *tibi* seris, *tibi eidem* et metis. *Tibi* discis, &.

III. Accusativus се пуне дупъ жнтребарѣ пре чіне? пре че? ка ші ромжн. д. е. Ciconiae devorant *ranas*. Apes *mel* faciunt, &.

Nota. Локул Accusativi цжн ші Infinitivi ачелор вербурї, каре се афлъ лжнгъ Verbis indefinitivis, пк. Possum, nequeo, volo, nolo, malo, cupio, debeo, soleo, pergo, disco, doceo, ші алтеле де асеміне, пуіндусе ші ромжн. жн Infinitivo ку саў фъръ пъртічѣуа а, д. е. Justus mavult *mori*, quam *peccare*, &.

IV. Accusativus се пуне ші дупъ Praepos. Ad, adversum, &. (партѣ Етім. фаца. 197.) д. е. Luna *circum terram* movetur, &.

Nota. Propius маї апроапе, ші Proxime чел маї апроапе, чер ші Dativum ші Accusativum, д. е. Propius *Tiberi*; propius *urbem*; proxime *Tiberi*; proxime *Carthaginem*, &.

V. Ablativus се пуне дупъ жнтребъріле ку че? прін че? кжнд? дін че? де пе че? пе че? унде? ші кум? жнтребуінцжндусе ромжн. чѣ маї маре парте вр'о Praepos. пк.

1. Кꙋ че? не арътѫнд вр'о соціетате (товъръшіе), чі ꙋн міжлок саꙋ інстрꙋмент, д. е. Aves *plumis* teguntur. *Oculis* cernĭmus, &.

Nota. Іаръ фіінд вр'о товъръшіе ѫнтребѫндꙋсе кꙋ чіне? атꙋнчі се пꙋне Praep. cum кꙋ Ablativo, д. е. Eo cum *patre* et *fratre*, &.

2. Прін че? не фіінд ворба де персоане, чі де лꙋкрꙋрі міжлочітоаре ші кѫꙋзале, д. е. *Multo labore* membra corporis durantur, &.

3. Кѫнд? д. е. *Vere* prata virescunt, &.

4. Кꙋ (де) че? д. е. Asini vivunt *exiguo pabulo*. Ciconiae hortos, agros et prata *serpentibus* purgant, &.

Nota. Ачест Ablativus се пꙋне кѫте одатъ кꙋ Praep. a саꙋ ab, д. е. Sapiens ab *omni concitatione* animi semper vacat, &.

5. Дін че? д. е. Hebdŏmas constat *septem diebus*. Animalia *corpore* et *anima* constant, &.

Nota. Ачест Ablativus се пꙋне адесъ кꙋ Praep. e саꙋ ex, д. е. Primus homo e *terra* formatus est, &.

6. Де пе (кꙋ) че? д. е. *Cantu* dignoscitur ales. Terra lunam *magnitudine* quinquagies vincit, &.

7. Дꙋпъ че? д. е. Vulgus amicitias *utilitate* probat, &.

Nota. Аша фелꙋ де Ablativi маі кꙋ самъ сѫнт: *Judicio meo*, *sententia tua*, *more*, *ritu* pecudum.

8. Пе че? д. е. Delectatio hominum nititur *varietate* rerum, &.

9. Пентрꙋ (де) че? д. е. Multi a maleficiis abstinent, non virtutis *amore*, sed *metu* poenae, &.

10. Кꙋ че? д. е. Sapientia et virtus non *auro* venalis est, &.

11. Ꙋнде? д. е. Xerxes *terra* *mari*que bellum intulit Graeciae, &.

Nota. Ачест Ablativus се пꙋне адесе кꙋ Praep. *in* маі кꙋ самъ ла нꙋміле църілор ші Adpellativis, д. е. *In hortis* arbores fructiferae plantantur. Carthago *in Africa* est, &.

12. Кꙋм, д. е. *Aequo animo* moritur sapiens, &.

Nota. 1. Фіінд ачест Ablativus нꙋмаі Subst. атꙋнчі се пꙋне чѣ маі маре парте Praep. cum, д. е. *Cum* metu bibere, &.

2. Фіінд жнсъ Subst. кꙋ Adj. атꙋнчї сеꙟтрепꙋне cum, д. е. *Magno cum gaudio* te exspecto, &c.

VI. Ablativus се пꙋне ші дꙋпъ Praep. A, ab, abs, &c. (партѣ Етім. фаца. 198.) д. е. Animi non *cum corporibus* moriuntur. Caecus *de coloribus* judicare non potest, &c.

VII. Praep. In, sub, super, subter чер Accus. лаꙟтребарѣ жнкотро? спре чіне? ші Abl. лаꙟтребарѣ ꙋнде? жн че? ла чіне? д. е. Plurimae aves auctumno *in regiones calidiores* migrant. *In mari* sunt pisces innuměri. Talpae *sub terra* degunt, &c.

Nota. 1. Praep. сеꙟтрепꙋн адесе жнтре Subst. ші Adj. сале, д. е. Magno *in* periculo est. Qua *de* causa hoc fecit, &c.

2. Verba ponere ші collocare а пꙋне (а ашеꙁа), чер чѣ маї маре парте Abl. кꙋ Praep. *in*, д. е. Plato animi principatum (rationem) *in capite* sicut *in arce* posuit (collocavit), &c.

3. *Procul* департе (депъртат) ші *clam* (*clanculum*) пѣскꙋнс, чер парте Acc. парте Abl. фъръ деосебіре; *palam* жнаінтѣ (жнфіінца) жнсъ нꙋмаї Abl. д. е. Procul *patria*. Locus procul *muros*. Clam *patrem* (*patre*). Palam *populo*, &c.

VIII. Деспре префачерѣ Activi жн Passivum.

1. Verbum Activum (ꙁічерѣ активъ) се поате тот дѣꙋна префаче жн Passivum, стръмꙋтжнд Nominativum Subjecti жн Abl. кꙋ Praep. саꙋ ab, Acc. (Objectum) жн Nominat. ші Verbum жн Pass. ачелꙋаш Temporis ші Modi, конкордат кꙋ нꙋл номінатів, д. е. Act. Deus condidit mundum. Pass. Mundus a Deo conditus est. Act. Deus punit improbos. Pass. Improbi a Deo punientur, &c.

Nota. Префачерѣ Act. жн Pass. се чере атꙋнчі маї кꙋ самъ, кжнд се наще врꙟо амбігꙋітате (неꙟцълецере, саꙋ недꙋмеріре) пріи конкꙋрцерѣ а доі Acc. д. е. Act. Certum est, Milonem occidisse Clodium. Pass. Certum est, Clodium a Milone occisum esse, &c.

2. Verbum Passivum (ꙁічерѣ пасівъ) се поате асеміне тот дѣꙋна префаче жн Activum, ꙋінд Nominat. жн Acc. Abl. кꙋ а саꙋ ab жн Nominat. ші Verbum жн Act. ачелꙋаш Temporis ші Modi, конкордат кꙋ Nom. д. е. Pass. America a Christophŏro Columbo detecta est. Act. Christophŏrus Columbus Americam detexit, &c.

IX. Ромѫнескꙋл Impersonale Pass. се традꙋче ші латінеще прін Pass. д. є. Се ӡіче dicitur. Се кѫнта canebatur. С'аꙋ скріс scriptum est, &c.

Nota. 1. Адесе се традꙋче ѫнсъ ші прін Act. ш'анꙋме:

a.) Прін а 3-а Persona Plur. сꙋбѫнцелегѫндꙋсе оамені, д. є. Се ӡіче dicunt. Се сокотѣ putabant, &c.

b.) Прін 1-ꙗ Pers. Plur. д. є. Се щіе scimus. Се віецꙋꙗ vivebāmus, etc.

c.) Прін а 2-а Pers. Sing. д. є. Etsi Deum non *vides* (се веде), tamen *agnoscis* (се кꙋноаще) eum ex operibus ejus, etc.

2.) Фіінд Impers. Pass. аша фелꙋ де Verba, каре латінеще н'аꙋ Pass. пк. Debeo, volo, soleo, possum, nequeo, licet, decet, etc. атꙋнчі се пꙋне алътꙋратꙋл Infinitivus ѫн Passivum, д. є. Се поате ӡіче dici potest. Се поате креде credi licet, etc.

Nota. Префачерѣ Pass. ѫн Act. се чере маі кꙋ самъ атꙋнчі, кѫнд Verbum Pass. есте Deponens, д. є. Admiramur eloquentiam Ciceronis, &c.

КАП АЛ ДОІЛЕ.

Деспре ѫнтребꙋінцарѣ Conjunctionum.

I. Conjunctiones: Et, tum, quum-tum ші tam-quam, репетꙋіндꙋсе де маі мꙋлте орі, ѫнсъмнѣӡъ чѣ дін тѫі ші, нꙋ нꙋмаі, кꙋ кѫт, пре кѫт; ꙗр а доаꙋа ші, чі ші, кꙋ атѫт, пре атѫт, д. є. Amphibia *et* in aqua, *et* in terra vivunt. *Tam* canes, *quam* lupi caecos pariunt catŭlos, &c.

II. Ромѫн. Conjunctio къ (ка) се традꙋче латін. прін *quod*, *ut* ші *quo*; ꙗръ къ (ка) нꙋ прін *ut non*, *ne*, *quin* ші *quo minus*.

Тоате ачесте Conjunct. чер тот дѣꙋна Verbum ѫн Conjunctivo modo, афаръ де quod (партѣ Етім. фаца. 203. N-ro 5.)

1. Quod се пꙋне атꙋнчі, кѫнд аратъ вр'о експлікаціе, саꙋ пріčінъ, д. є. Multi homines in eo peccant, *quod* ratione non utuntur. Socrates adeusatus est, *quod* corrumperet juventutem, et novas superstitiones induceret, &c.

2. Ut се пꙋне:

a.) Арътѫнд вр'ꙋн скопос (кондіціе),

д. е. Inventa sunt specula, *ut* homo se ipsum noscĕret, &.

b.) Арътꙟнд вр'ȣн *Effectum* ефект (ісправъ) сȣбꙟнцълегꙟндȣсе маї алес пъртічеліле ita, tam, tantus, tantopere, adeo, &. каре адесе се ші пȣн, д е. Arboribus consĭta Italia est (ita), *ut* tota pomarium videatur. Stellarum *tanta* multitudo est, *ut* numerari non possint, &.

c.) Дȣпъ аша фелїȣ де Verba, че аратъ вр'о сфътȣіре, рȣгъмінте, поронкъ, фъптȣіре (лȣкраре), ꙟнтꙟмпларе.&. д. е. Magnopere te *hortor*, *ut* hos libros studiose legas. Illud te *rogo*, *ut* me amare pergas. Sol *efficit*, *ut* omnia floreant, &.

Nota. Дȣпъ аша фелїȣ де кȣвінте, каре аратъ вр'о фрікъ (тѣмъ) саȣ ꙟнгріжіре, пк. Vereor, metuo, timeo, timor-, metus-, periculum est, &. се традȣче ка (къ) прін ne; іаръ ка (къ) нȣ прін ut, д е. Imprŏbi semper sunt in *metu*, *ne* puniantur. Avarus semper *veretur*, *ut* satis habeat, &

3. Quo (*ut eo*) се пȣне маї кȣ самъ ꙟнаінтѣ Comparativi, д. е. Ager ter plerumque aratur, *quo meliores* possit fruges edĕre, &.

4. Ut non се пȣне ꙟндеобще ла негації, д. е. Ita vive, *ut* mors tibi *non* sit extimescenda, etc.

5. Ne се пȣне дȣпъ аша фелїȣ де кȣвінте, каре аратъ вр'о паꙁъ, опріре, сфътȣіре, д. е. *Cave*, *ne* quid stulte dicas aut facias. Nix segĕtes opĕrit, *ne* frigore absumāntur, etc.

Nota. Ачест *ne* се пȣне тотдѣȣна ла Imperativo, саȣ Conjunctivo, чеї ꙟн локȣл Imperativi, іаръ нічі одатъ *non*, д. е. Diu *ne* morare in conclavibus modo dealbatis. *Ne tentes*, quod effici non possit, etc.

6. Quin се пȣне дȣпъ о негаціе саȣ дȣбітаціе (ꙟндоꙟлъ), д. е. *Nulla* fere pars est pecŏrum, *quin* ad commoda nostra facta sit. *Dubium* non est, *quin* terra globosa sit, etc

7. Quo minus се пȣне дȣпъ Verba. че аратъ вр'о ꙟмпіедекаре, пк. Impedio, deterreo, obsisto, officio. etc. д е Deo nihil *obstat*, *quominus* omnia quae velit, perficiat, etc

Nota. Conjunctio. *quod* саȣ *ut* се лѣпъдъ [illegible] маї маре парте де тот, ꙟн локȣл къ[illegible] се'нтребȣінцаꙁъ *Constructio* нȣмітъ *Accusativi cum Infinitivo*.

III. Деспре Constructione Accusativi cum Infinitivo.

1. Constructio Acc. c. Inf. се фаче, пꙋінд Nominativum ꙟн Accusativum, ши Verbum ꙟн Infinitivum ачелꙋіаш тімп, д. е. Tactu cognoscimus, *glaciem esse gelidam*. Scimus, *altissimos montes* glacie et nive semper *tegi*, &c.

Nota. *a.*) Фіінд ꙟнсъ Verb. ꙟн Conj. Imperf. саꙋ Plusquamperf. атꙋнчі се пꙋне ачел Verb. адесе ꙟн Inf. Futuri, ш'анꙋме, чел дін тꙟіꙋ кꙋ *esse*; іаръ чел дѣл доіле кꙋ *fuisse*.

b.) Inf. Verb. Auxiliaris *esse* се лѣпъдъ чѣ маі маре парте, д. е. Tactu cognoscimus, lapides duros (*esse*), &c.

c.) Фіінд Nominat. Pronom. Pers. аскꙋнс ꙟн Verbo, атꙋнчі требꙋе ал пꙋне ꙟн Acc. д. е. Memento, *te* esse hominem, &c.

2. Constructio Acc. c. Inf. се'нтребꙋінцазъ:

a.) Дꙋпъ Verba, каре аратъ в'ро сімціре саꙋ кꙋџетаре (гꙟндіре), пк. а віде, а аꙋзі, а сімці, а кꙋџета (а гꙟнді), а креде, а сокоті, а ші, а цꙋ-

дека, а нъдъждꙋі, а себꙋкꙋра, а се мꙟхні, а се міра, &c. д. е. *Sperat* plerumque adolescens, diu se victurum (esse). *Scito*, hunc unum diem non posse restitui, et crastinam esse incertum, &c.

b.) Дꙋпъ Verba, че аратъ вр'о ꙟнщіінцаре, весте, хотъръре (доведъ), саꙋ ꙟмбъцътꙋръ, пк. а зіче, а'мвъца, а експліка, а'нщіінца, а аръта (рапортꙋі), а повесті, а ꙟнкредінца, есте щіꙋт (кꙋноскт, адевърат), &c. д. е. Mathematici *docent*, lunam terrae nostrae esse similem. *Verum est*, neminem in hac terra semper esse felicem, &c.

c.) Дꙋпъ Verb. *Jubeo*, д. е. Deus Israëlitas ex Aegypto migrare *jussit*, &c.

3. Ꙟн локꙋл Constr. Acc. c. Inf. се пꙋне адесе *ut* кꙋ *Conjunctivo*, ш'анꙋме:

a.) Дꙋпъ Verba а воі, а пофті, а'мвоі, &c. д. е. Quod *vis*, alium silēre (*ut alius sileat*), primus sile, &c.

b.) Дꙋпъ Verba есте дескꙋвіінцъ (де фолос), чере требꙋінца, ꙋрмѣзъ, д. е. *Aequum est*, imprudentes prudentibus obtemperare (*ut imprudentes - obtemperent*), &c.

Nota· 1. Дȣпъ *necesse est* чере требȣінца (треєȣє) се лѣпъдъ адесъ *ut*, ръмѫінд нȣмаі Conjunctivus, д. є. Si vis bene mori, bene *vivas* (*ut vivas*), *est necesse*, &c.

2. Ѫн локȣл Constr. Acc. c. Inf. Futuri се пȣне адесе *fore*, *ut* - кȣ Conjunctivo маі алес Praes. ꙗръ не авѫнд Verbum Supinum, атȣнчі нȣмаі де кѫт се чере fore, ut - кȣ Conj д. є. Persuasi sumus, *fore*, *ut* boni homines in coelum *evehantur*, &c.

3. Ѫнтѫмплѫндȣсе ла Constr Acc. c Inf. Act. прін конкȣрџерѣ а доі Acc. ер'о амбігȣітате (недȣмеріре, ннцелеџере), атȣнчі се префаче маі ѫнтѫіȣ ѕічерѣ ѫн Passivum, ші поі ȣрмѣѕъ Constr. Acc. c. Inf. д. є. Curtius narrat, *Darium ab Alexandro* ad Issum *derictum fuisse*. &c.

4. Дȣпъ Verba *jubeo*, *curo*, *sino*, *permitto*, *patior*, &c. ȣрмѣѕъ чѣ маі маре парте Inf. Passivi, маі алес атȣнчі кѫнд нȣ се афлъ Objectum де фацъ; ꙗръ фіінд Objectum де фацъ, атȣнчі се пȣне Inf. Act. д. є. Herodes infantes Bethlehemiticos occīdi jussit. &c.

5. Дȣпъ Verb. gaudeo, doleo, miror. &c. се поате quod лепъда, саȣ ба, д. є. Gaudeo, quod id mihi suades (te id mihi suadēre), &c.

КАП АЛ ТРІІЛЕ.

I. Деспре Relativo qui, quae, quod, ші деспре Constructione Participiali.

1. Pronomen relativum *qui*, *quae*, *quod* се конкордѣѕъ тотдѣȣна кȣ сȣбстантівȣл саȣ ѫн *Genere* ші *Numero*, ꙗръ нȣ тотдѣȣна ш'ѫн *Casu*, ка ші ромѫн. д. є. Sol est, *qui* terram et illustrat et calefăcit. Europa, *quam* nos incolimus, parva quidem pars terrae est, sed frequentissima, &c.

2. Афлѫндȣсе *is*, *ea*, *id* лѫнгъ q. q q. атȣнчі се лѣпъдъ де тот ачел is, ea, id, д. є. Deum colit (*is*), qui novit. Lauda (id), quod laudem meretur, &c.

3. Афлѫндȣсе q. q. q ѫн Nominativo, атȣнчі се лѣпъдъ ачел q q. q. дін презнъ кȣ *is hic*, *ille*, &c. ꙗръ вербȣл саȣ се префаче ѫн Participium ачелȣꙗш тімп, конкордѫндȣл ѫн сфѫршіт кȣ ачел кȣвѫнт, де ла каре атѫрна q q. q. ѫн Casu, Genere ші Numero, д. є. *Homo*, Deum *amans*, felix est. Cagita *mortem*, quovis momento *imminentem* Victoria, *militis* adhuc *pugnantis*, dubia ac incerta est, &c.

Nota. Фіінд ѫнсъ q. q. q. ѫн Acc. ші воінд ал лепъда, требѹе а префаче маї ѫнтѫю зічерѣ ѫн Passivum, д. е. Age Deo quotidie gratias pro *beneficiis acceptis*, &.

4. Афлѫндѹсе лѫнгъ q. q. q. Verbum Sum, пк. Sing. qui est, quae est, quod est; саѹ Plur. qui sunt, quae sunt, атѹнчї амѫндоѹъ се лѣпъдъ, конкордѫнд атѫрнатѹл кѹвѫнт де q. q. q, кѹ ачела, де ла каре аѹ атѫрнат Relativum, д. е. *Alexander*, tot regum atque populorum *victor*, irae succubuit. *Homo*, sua sorte *contentus*, felix est, &.

II. Деспре Particulis interrogativis.

1. Particulae interrogativae, афаръ де *quis*, *quantus*, *qualis*, &. сѫнт маї кѹ самъ *num*, *utrum*, *an* ші *ne*, каре дін ѹрмъ с'анінъ тот дѣѹна ла ачел кѹвѫнт, ла каре се кѹвіне.

2. Part. Interr. чер ла ѫнтребарѣ діректъ Verbum ѫн Indicativo modo, д. е. *Num* terra ubique *est* aequa et plana? *Scisne*, cur Deus animantibus rationem negarit? &.

Nota. Ѫнтребарѣ діректъ есте атѹнчї, кѫнд сенчепе зічерѣ кѹ вр'о'нтребаре, д. е. *Unde* lucem suam habet sol? &.

3. Part. Interr. чер ла ѫнтребарѣ індіректъ Verbum ѫн Conjunctivo modo, д. е. Olim quaestio fuit, *num* terra rotunda *esset*? Nemo dubitare potest, *an* Deus *sit*, &?

Nota. Ѫнтребарѣ індіректъ есте атѹнчї, кѫнд нѹ се'нчепе зічерѣ кѹ вр'о ѫнтребаре, чі кѹ алт кѹвѫнт ка о прегътіре спре'нтребаре, д. е. *Dic* (*nescio*), *unde* sol ignem *habeat*? &.

4. Part. Interr. рѫмѫн ла'нтребърї діректе чѣ маї маре парте нетрадѹсе; іаръ ла індіректе се традѹк прін партічѣѹа саѹ, орї, ші дѣ.

5. Фіінд маї мѹлте е'нтребърї, атѹнчї се пѹне ла челе дін тѫї *num*, *utrum* саѹ анінатѹл *ne*; іаръ ла чѣ де пе ѹрмъ *an*, каре се традѹче прін парт. орї, саѹ, д. е. *num* (*utrum*) major est sol, *an* minor, quam terra? Casu*ne* mundus est effectus, *an* vi divina? Quaeritur, unas*ne* mundus sit, *an* plures? &.

Nota. Фіінд ла'нтребарѣ де пе ѹрмъ парт. орї да, орї нѹ, саѹ ба, саѹ нѹ, атѹнчї се зіче *nec ne*, д. е. Amazŏnes *utrum fuerint*, *nec ne*, quaeritur, &.

III. Деспре ръспȣнсȣріле Латінілор.

1. Ръспȣнсȣріле Латінілор сѫнт адфірмативе (адевѣрітоаре, пріїмітоаре, &.) ші негатіве (тъгъдȣітоаре, непрімітоаре, &.)

2. Ръспȣнсȣріле адфірмативе се фак: *a.*) саȣ кȣ Particulis adfirmativis, пк. *ita*, *ita est*, *sane*, *etiam*, *vero*; *b*) саȣ кȣ репетиціа ачелȣї кȣвѫнт, кȣ каре с'аȣ ꙟтребат, д. е. Fuistine hodie in schola? *Ita* (*ita est*, & *fui*,). Omnes condiscipuli jam adsunt? *Ita* (*ita est*, & *omnes*,) &.

3. Ръспȣнсȣріле негатіве се фак: *a.*) саȣ кȣ Particulis negativis, *b.*) саȣ кȣ репетиціа ачелȣї кȣвѫнт, кȣ каре саȣ ꙟтребат, ꙟтовъръшіт к'онегаціе, ші *c.*) саȣ кȣ *imo* ꙟтовъръшіт де контраріȣл ꙟтребърeї, д. е Num vespertilio avis est? (*Non*, *minime*, *non est*, &.) Tantumne amicos amare debemus? *Non* (*minime*, &. *non amicos solum* —, *imo et inimicos*), &.

IV. Деспре нȣміле політіілор.

1. Нȣміле політіілор се пȣн ла'нтребарѣ ȣнде? ꙟкотро? ші де ȣнде? фъръ препоꙁіціе саȣ алтъ пърτіче.

2. Нȣміле політіілор се пȣн ла'нтребарѣ ȣнде? челе д'ꙟнтѫѫ саȣ а 2-а Declinat. Numeri Singularis ꙟн Genitivo; іаръ тоате челе дѣ 3-а Declinat. саȣ Num. Plur. ꙟн Ablativo фъръ Praep. д. е. Paulus Apostolus *Romae*, Ephĕsi, Troăde, *Athenis* et Philīppis Evangelium praedicavit, &.

Nota. Афлѫндȣсе лѫнгъ нȣміле політіілор ромѫн. Praep. лѫнгъ, ꙟмпрецюрȣл, сȣк, дѣсȣпра, &. атȣнчї требȣе еле ші латін. съ се пȣе кȣ каꙁȣл лор, д. е. *Ad* Viennam лѫнгъ Віена; *prope* Romam апроапе де Рома, &.

3. Нȣміле пол. се пȣн ла'нтребарѣ ꙟкотро? тотдѣȣна'н Accusativo фъръ Praep .д. е. Paulus epistolas misit *Romam*, *Corinthum*, *Philippos et Colossas*, &.

Nota. Афлѫндȣсе лѫнгъ нȣм. пол. ромѫн. Praep. спре, пънъ ла, ꙟнаінте, &. атȣнчї требȣе еле ші латін. съ се пȣе кȣ каꙁȣл лор, д. е. Marius *ad* Zamam (пънъ ла Зама) pervenit, &.

4. Нȣм. пол се пȣн ла'нтребарѣ де ȣнде? тотдѣȣна'н Ablativo фъръ Praep. д. е. Muhamēdes *Mecca* Medīnam confūgit. Qui

Hamburgo Londinum navigat, mare Germanicum trajicit, &c.

Nota. a.) Афлжндѕсе дѕпъ нѕм. пол. Adpell. *urbs* саѕ *oppidum*, атѕнчї се пѕне ачел Adpell. лаˈнтребарѣ ѕнде? жн Ablativo, іаръ нѕм. пол. жн Genitivo, д. е. Archias Antiochiae natus est, *celebri* quondam *urbe*, &c.

b.) Афлжндѕсе Adpell. жнсъ жнаінтѣ нѕм. пол. атѕнчї нѕм. пол. се пѕне саѕ жн Ablativo, саѕ жн Genitivo, д. е. Cimen in oppido *Citio* est mortuus; Cassius in oppido Antiochiae, &c.

c.) Нѕміле інсѕлілор се пѕн адесе лаˈнтребарѣ ѕнде? тот жн Genitivo саѕ кѕ Praep. *in* жн Abl. д. е. Conon plurimum *Cypri* vixit, Iphicrates *in Thracia*, Timotheus *Lesbi*, &c.

5. Substantiva, *domus* каса, rus цара ші *humus* хѕма (пъмжнтѕл) аѕ propriam Constructionem, пк.

Domi а касъ (а фі, а шіде, а петрече, &c.), domum а касъ (а мерџе, &c.), domo дѣ касъ (а вені, &c.).

Rure (ruri) ла царъ (а фі, а петрече, &c.), rus ла царъ (а мерџе, &c.), rure (ruri) де ла царъ (а вені, &c.).

Humi ла (пе) пъмжнт, humo де ла пъмжнт,

д. е. Socrates eundem vultum *domum* referebat, quem *domo* extulerat. Manlius *rure* juventam egit. *Rus* ex urbe, tamquam ex vinculis evolabant. Jacēre *humi*. Vix oculos attollit *humo*, &c.

Nota. *a*.) Афлжндѕсе лжнгъ Subst. *domus* врѕн Adjectivum, саѕ Possessor (стъпжнѕл) ачеліаші касе, атѕнчї се пѕне *domus* лаˈнтребарѣ ѕнде? кѕ Praep. *in* жн Ablativo, д. е. Cicero in *domo paterna* educatus est; M. Cato in *domo Drusi*, avunculi sui, &c.

b.) Domus кѕ врѕн Pronomine possessivo, пк. *meus*, *tuus*, *suus*, &c. се пѕне шіˈн Genitivo, д. е. Marius *domi suae* senex est mortuus, &c.

c.) Subst. *militia* ші *bellum* фіінд кѕ Subst. *domus* легате прін *et*, *nec*, *tam*, *quam*, &c. се пѕн лаˈнтребарѣ ѕнде? тот жн Genitivo фъръ Praep. д. е. Olim *domi militiae*que boni mores colebantur, &c.

КАП АЛ ПАТРІЛЕ.

Деспре Nominibus Adjectivis.

А. Деспре Comparativo Adjectivorum.

Comparativus компъръ́ꙁъ тотдѣȣна саȣ доȣъ естімі, саȣ доȣъ ꙁічері.

Ачеле доȣъ естімі, саȣ ꙁічері се лѣгъ ꙟнтре сіне, 1.) саȣ пріи Particula *quam* декꙟт, 2.) саȣ фъръ *quam*, пк.

I. Фіинд ачеле доȣъ естімі компарате Nomina саȣ Pronomina, тревȣе се конкордеꙁе амꙟндоȣъ, легате пріи Part. quam, ꙟн Casu, саȣ ші Genere ші Numero, д. е. *Europa minor* est, quam *Asia*. Mathematici docent, non tantum *solem*, sed etiam *minimam stellam majorem esse*, quam *terram*. &c.

Nota. 1. Репетȣіндȣсе дȣпъ quam ачелаш Nomen, че аȣ фост ꙟнаінтѣ лȣі quam, атȣнчі се ласъ де тот ачел Nomen, д. е. Vaccarum *lac* frequentius est, quam caprarum (*lac*). Constat, lusciniae cantum suaviorem esse, quam reliquorum oscinum (*cantum*), &c.

2. Ла Constructio Comparativi се сокотеск ші Verba *malo* маі віне воіȣ, ші *praestat* маі віне есте, д. е. *Bonus* esse *malo*, quam *nobilis* ac *dives*. *Praestat*, *pauperem* esse, quam *ignorantem*. &c.

II. Фіинд естіміле компарате Nomina, Pronomina саȣ Participia, ші афлꙟндȣсе ꙟн Nominativo, саȣ пріи Constructio Acc. c. Inf. саȣ Participiali, ꙟн алт Casu, атȣнчі се поате тотдѣȣна лепъда quam, ші атꙟрнатȣл де дꙟнса Nomen, Pronom. саȣ Particip. се пȣне'н Ablativo: іаръ роман. тревȣе съ се пȣе quam, д. е. Olor *ansere* major est. Sonum *luce* tardiorem esse, sat notum est, &c.

Nota. 1. Не авꙟнд естіміле компарате тот ачелаш Verbum, атȣнчі quam нȣ се поате лепъда, д. е. *Pompejus* plura bella *gessit*, quam *ceteri legerunt*, &c.

2. Ꙟнтꙟмплꙟндȣсе пріи лепъдарѣ пърт. quam вро амвігȣітате (каре поате фі маі алес ла Subst. дѣ'нтꙟіа Деклінаціе,) атȣнчі нȣ се поате лепъда quam, афаръ де'н Constr. Acc. c. Inf. д. е. *Italia* calidior est, quam *Germania*. Sat notum est, *Daniam* fertiliorem esse *Suecia*, &c.

3. Ȣрмꙟнд дȣпъ plus, minus ші amplius Numeralia, атȣнчі се поате лепъда quam, фъръ дѣ се пȣне Ablativus, д. е. Non *plus decem millia* hominum erant. *Amplius* sunt *sex menses*, &c.

III. Comparativus мъсѹреі се пѹне ла'нтребарѣ кѹ кѫт (ковѫршаще о естіме пе алта)? тот ѫн Ablativo, д. е. Februarius *duobus* aut *tribus diebus* brevior est, quam ceteri menses, &c.

Nota. Ачест Abl. сен'требѹінцѣзъ маі кѹ самъ атѹнчі, кѫнд се компъръзъ доі Comparativi ѫнтре сіне, авѫнд ѹнѹл Part. *quo* саѹ *quanto* кѹ кѫт, пре кѫт; іаръ чела лалт *hoc*, *eo* саѹ *tanto* кѹ атѫт, пре атѫт, д. е. Sol, *quo* altior est, *eo* minores facit umbras. *Eo* crassior aër est, *quo* terrae propior, &c.

IV. Positivus ромѫн. се традѹче латін. адесе пріи Comparativo, ш'анѹме:

1. Кѹ пъртіч. маі мѹлт (ъ) -, де кѫт -, кѹ маі мѹлт (ъ) -, де кѫт - адъогѫнд Particul. *quam*, д. е. Romani bella quaedam *fortius* (кѹ маі мѹлтъ вегежіе), *quam felicius* (де кѫт норок) gesserunt. Pestilentia *minacior* (маі мѹлт ѫнспъімѫнтътоаре, &c.), *quam perniciosior* (де кѫт прімеждіоасъ), &c.
2. Кѹ пърт. кам, д. е. Senectus est natura *loquacior* (кам ворбаріцъ), &c
3. Кѹ пъртч. преа, д. е. Prudens pater filium *liberius* (прѣ слобод) vivere non patitur, &c.
4. Компарѹіндѹсе нѹмаі доѹъ естімі, каре се афлъ ромѫн. саѹ ѫн Positiv. саѹ Superl. д. е. Gordion (urbs) est positum inter Phrygiam *majorem* et *minorem* (Фрігіа маре ші мікъ). Nimis obscurus est poëta Euphorion, at non Homerus; uter igitur est *melior* (чел маі бѹн)? &c.

V. Positiv. ромѫн. се традѹче асеміне латін. адесе пріи Superl. ші анѹме:

1. Кѹ пъртіч. фоарте, кѹ тотѹл, аша де -, &c. д. е. Cicero vir fuit *eloquentissimus*, Crassus *ditissimus*, &c.
2. Кѹ пъртіч. кѫт се поате де -, кѫт есте кѹ пѹтінцъ, &c. адъогѫндѹсе quam ші possum, д. е. Jugurtha, *quam maximas potest*, copias armat, &c.
3. Афлѫндѹсе дѹпъ Posit. саѹ Compar. ромѫн. Pron. *quisque*, д. е. Nonne *optimus quisque* (фіе каре чінстіт) confitetur, multa se ignorare, etc.

B. Деспре Adjectivis Numeralibus.

I. Cardinalia се пѹн - &c. (парт. Етім. фаца 83. N-o I)

1. Фііндъ Card. свб Centum, атвнчі се пв-не нвмървл чел маї мік саѕ кв et жнаінтѣ, саѕ фъръ *et* двпъ чел маї маре, д. е. Caesar *tribus* et *viginti* plagis confossus est. Plinius historiarum naturae *triginta septem* libros scripsit, etc.

2. Фііндъ Card. пеште Centum, атвнчї се пре-пвне нвмър. чел маї маре, парте кв, пар-те фъръ *et*, д. е. Xerxis classis *mille* (et) *ducentarum* navium fuit, etc.

Nota. *a.*) Mille чере маї кв самъ bis, ter, &c. іаръ нв duo, tria, &c. д. е. Galli verterunt *bis mille* equos, &c.

b.) Millia чере Card. кв Genit. д. е. Quadraginta *millia librorum* Alexandriae arserunt, etc.

c.) Фііндъ пеште Centum Millia, атвнчї се пвн Numeralia Adv. д. е. Dacia *decies* centena passuum millia in circuitu tenet, etc.

d.) Mille се'нтребвінцазъ адесе ка ші вн Subst. д. е. Plataea mille misit *militum*, etc.

II. Ordinalia се пвн - &c. (парт. Етім. фаца 88. N-o II.)

Nota. 1. Жнтре Ord. се препвне, парте нв-

мървл чел маї маре, парте чел маї мік; парте кв, парте фъръ et; Centenarii (свтіміле) жисъ тотдѣвна се препвн, д. е. Augustus obiit *septuagesimo sexto* (sexto septuagesimo) aetatis anno. Roma condita est post Trojae excidium anno *trecentesimo nonagesimo quarto*, &c.

2. Quisque се пвне тотдѣвна двпъ Ord. д. е. Unus dies quarto *quoque* anno intercalatur. Quinto quoque anno Romae habebatur Census, etc.

КАП АЛ ЧІНЧЕЛЕ.

Деспре Nominativo.

Nominativus Subjecti ші Praedicati нв се пвне нвмаї ла'нтребарѣ чіне? че? (Кап. I. Літ. B.), чі ші двпъ вніле Verba, пк.

I. Двпъ Verba Sum, fio, forem, exsisto, maneo, adpareo, nascor, vivo, morior, evado (жн лок де fio), д. е. Hinītu equi Darīus *rex* Persarum factus est. *Nemo* nascitur *dives*, etc.

Nota. Evado а аџюнџе (а вені, саȣ̆ а соѕі) ȣндева, чере Acc. кȣ Praep. *in* саȣ̆ *ad*.

II. Дȣпъ Verba pass. че аратъ вр'ȣн нȣмесаȣ̆ тітлȣ, пк. adpellor, dicor, nominor, vocor, ка ші ромѫн. д. е. Aër *inferior atmosphaera* adpellatur, *superior aether*. *Dens* elephanti *ebur* dicitur, etc.

III. Дȣпъ Verba pass. че аратъ вр'о алеџере саȣ̆ ашеӡаре ѫн вр'о дірігъторіе (слȣжбъ), пк. creor, eligor, designor, declāror, renuntior, авѫнд ромѫн. адесе пърт. де, д. е. *Junius Brutus primus* Romae *Cos.* creatus est. *Moses* designatus est *dux* Israëlitarum, etc.

IV. Дȣпъ Verba pass. че аратъ вр'о кредінцъ, сокотінцъ, пърере, пк. credor, existimor, habeor, judicor, numeror, putor, videor, авѫнд ромѫн. адесе пърт. де, д. е. *Stellae fixae* recte *soles* putantur, &c.

Nota. 1. Тоате ачесте депе ȣрмъ Verba pass. прекȣм ші dicor, trador, feror, legor, narror, jubeor, vetor, etc. се традȣк ромѫн. чѣ маі маре парте ка Impersonalia; іаръ латін. ȣрмѣӡъ Constr. Nom. c. Inf. дар нȣ Acc. c. Inf. конкордѫнд тотдѣȣна Ver-

bum кȣ ачел Nominativo, д. е. Germanorum veterum *coma flava fuisse* dicitur. *Coss.* jubentur *scribere* exercitum, etc.

2. Dicor, trador ші feror се традȣк ромѫн. адесе прін съ фі, саȣ̆ ар фі.

КАП АЛ ШЕСЕЛЕ.

Деспре Genitivo.

I. Genitivus нȣ се пȣне нȣмаі ла'нтребарѣ а кȣі? де че? чі ші орі че фелю де'нсȣшіре, формъ, мъріме, време, нȣмър, прец, мъсȣръ, &c. а вр'ȣнȣі Substantivi префъкȣт ѫн алт Subst. требȣе съ стѣ ѫн Genitivo, фіінд ші ромѫн. Genit. іаръ маі адесе авѫнд вр'о Praep. д. е. In hortis sunt flores *mirae varietatis*. Quaelibet statua *inusitatae magnitudinis* Colossus dicitur. Aristīdes exilio *decem annorum* multatus est. &c.

Nota. 1. Афлѫндȣсе лѫнгъ ȣн Subst. че аратъ вро'нсȣшіре саȣ̆ формъ, ȣн Ad-

jectivum, атѹнчї се поате пѹне шї'н Ablativo сѹбѫнцелегѫндѹсе Adj. *praeditus* (ѫнзѫстрат), д. е. Aristoteles, vir *summo ingenio* (praeditus), prudentiam cum eloquentia junxit, &.

2. Локѹл патрїеї, че с'адаѹџе вр' ѹнѹї Subst. ромѫн. се традѹче латін. саѹ пріи Adj. саѹ пріи Subst. ѫн Abl. адѫогѫндѹї кѹвѫнтѹл oriundus (нѫскѹт), д. е. Hanibal *Carthaginiensis* (Hannibal Carthagine oriundus), &.

II. Genitivus се пѹне дѹпѫ ѹніле кѹвінте, че се пар а фі Substantiva, пк. instar ка, ка ніџе (ѫн кіп де); causa пентрѹ (дін прічіна); gratia пентрѹ (хатѫр); ergo пентрѹ (фолосѹл); nihil немікѫ (нічї), д. е. *Montium instar* maris fluctus exsurgunt. Terra *hominum causa* facta est. Plurimi solent amici esse *emolumenti gratia*. Bonus princeps bellum non gerit *victoriae ergo*. Fortuna *nihil* habet *stabilitatis*, &.

Nota. 1. Афлѫндѹсе causa шї gratia лѫнгѫ Pronom. Personal. пк. деспре міне, деспре тіне, &. атѹнчї се пѹне ѫн локѹл лор Pronom. Posses. ѫн Abl. Sing. Feminini Generis, д. е. Animalia non *sua*, sed *nostra causa* (*gratia*) facta sunt, &.

2. Causa, gratia шї ergo се пѹн тотдеѹна дѹпѫ ачел Subst. ла каре се кѹвін, асеміне шї instar, ѫнсѫ нѹ тотдеѹна.

3. Nihil чере Adj. де 3. фін. ѫн Genitivo; ıарѫ ѫнсоціте кѹ челе де 2. саѹ 1. фін. ѫн казѹл сѫѹ, д. е. Nihil *falsi* dixi. Nihil lautum nihil *elegans* fuit in domo sua, &.

III. Genitivus, маї кѹ самѫ Plur. се пѹне дѹпѫ Nomina Partitiva (че арату нѹмаї о парте дін тотѹл) ѫн локѹл Praep. *ex*, *de*, *inter*, сѹбѫнцелегѫндѹсе тотдеѹна numero, авѫнд ромѫн. Praep. дін, дінтре, ѫнтре, д. е. *Multi Romanorum* capti sunt, &.

Аша феліѹ де Nomina Partitiva маї кѹ самѫ сѫнт, пк.

1. Uter, alter, neuter, uterque, alius, solus, ullus, nullus, nemo, nihil, quis, qui, is, quicumque, quisque, quilibet, quisquam, aliquis, quidam, multi, pauci, quot, quotusquisque, д. е. *Quis hominum* sine labore clarus evasit. *Multi inimicorum* nobis prosunt, &.

2. Comparativi шї Superlativi Partitivi, д. е. Elĕphas *maximus* est *quadrupĕdum omnium*, &.

3. Numeralia, д. е. Tarquinius Superbus fuit *septimus regum Romanorum*, &c.

4. Subst. Partit. д. е. *Piscium feminae* majores sunt quam mares, &c.

Nota. *a.*) Жн локꙋл ачестор ӂенітіві се поате пꙋне ші Abl. кꙋ Praep. *de*, *ex*, *in*, саꙋ Acc. кꙋ Praep. *inter*, д. е. Elĕphas maximus est *de quadrupedibus* (*inter quadrupĕdes*), &c.

b.) Дꙋпъ Partit. се пꙋне ші Genit. Sing. маі кꙋ самъ ла Subst. collectivis, саꙋ propriis, пк. civitas, cohors, legio, exercitus, gens, plebs, turba, Gallia, Germania, &c. д. е. Vir unus totius Graeciae doctissimus Plato (fuit), &c.

c.) Не фіінд кꙋвінтеле де маі сꙋс Partit. атꙋнчі нꙋ чер Genit. чі конкордаціе, д. е. *Alia res. Multi homines*, &c.

IV. Adjectiva Relativa (че н'аꙋ сінгꙋре де сіне нічі ꙋн жнцълес), чер, ка ачел Subst. че лі се дъ, пентрꙋ маі бꙋнъ жнцълеӂере, съ се пꙋе жн Genitivo, сꙋбжнцълегжндꙋсе маі тотдѣꙋна Ratione (жн прівірѣ), пк. Cupidus, studiosus, perītus, particeps, plenus, refertus, compos, impos, memor, immĕmor, inscius,

imperītus, indĭgus, &c. че арать вр'о пофтъ, щіінцъ, пъртініре, мꙋлціме, авꙋціе, адꙋчере амінте, ꙋітаре, ш. а. авжнд ромжн. саꙋ Genit. кꙋ де, саꙋ Acc. саꙋ вр'о Praep. д. е. Quis est, qui *nullius* sibi *vitii conscius* sit? Ebrius *mentis suae* non est *compos*. Qui esŭrit, *avidus cibi* est. Haec vita *periculi plena* est. Animantes *rationis* sunt *expertes*, &c.

Ла Adj. Relativa се сокотеск ші Adj. Verbalia кꙋ фін. *ax*, прекꙋм ші Participia кꙋ *ns*, жн лок де Adj. жнтребꙋінцате, каре асеміне чер Genit. традꙋкжндꙋсе ромжн. чѣ маі маре парте прін Verb. саꙋ Subst. д. е. Sicilia *frugum feracissima* est. Claudius Caesar erat *justi tenax*. *Virtutis amans* neque *alieni* adpĕtens Deo placet, &c.

Nota. 1. Rudis чере ші Abl. кꙋ Praep. in; іаръ peritus ші consultus Abl. фъръ Praep. д. е. Orator *nulla in re* rudis esse debet, &c.

2. Adj. Rel. каре арать вр'о мꙋлціме (біелшꙋг) саꙋ ліпсъ, чер ші Abl. прекꙋм ші plenus кжте одатъ, іаръ refertus чере тотдѣꙋна Abl. д. е. Vita Epicuri otiosa et plena *voluptatibus* fuit. Delos fuit *referta divitiis*, &c.

V. Ȣніле Adj. ші Pronom. Neutra Sing. (саȣ ші Plur.) ѫн Nominativo саȣ Acc. ѫн лок де Subst. чер, ка Subst. че лі ва ȣрма, се стѣ'н Genitivo, пк. tantum, quantum, aliquantum, plus, multum, plurimum, minus, minimum, reliquum nimium, aliud, quid, aliquid, quidquid, quidquam, quiddam, hoc, id, illud, idem, quod, ка ші ромѫн. д. е. *Quantum voluptatis* adfert liberalitas! Deus videt, *quid* in occulto *boni* aut mali peragamus. Frigus *illud commodi* habet, ut aërem purificet, &c.

Nota. 1. Аша феліȣ де Genitivi пот фі ші Adj. Neut. дѣ 2-а Decl. ѫнсѫ нічі одатѫ дѣ 3-а Decl. афарѫ, кѫнд вор фі кȣ Adj. дѣ 2-а Decl. легате, д. е. Multum *boni.* Aliquid *novi*, &c. іарѫ aliquid *tristis*, &c. нічі одатѫ, чі aliquid *pulchri* et utilis, &c.

2. Tantum ѫн Significatu атѫт, ші quantum кѫт, чер Genit. іарѫ ѫн Signif. атѫт (аша) де маре, ші кѫт де маре конкордѣѕѫ кȣ Subst. сѫȣ, д. е. Tantus *labor*. Tantum laboris, &c.

VI. Genitivus се пȣне адесе дȣпѫ Verb. Auxil. sum. маї кȣ самѫ атȣнчї, кѫнд ліпсеще ѫн Praedicato вр'ȣн Subst. ш'а кȣме:

1. Ліпсѫнд ѫн Praed. Subst. *vir* бѫрбат, *homo* ом, *res* лȣкрȣ, саȣ ачел Subst. каре фіінд Subj. сар репетȣі ѫн Praed. іарѫ ромѫн. саȣ се традȣче ачел кȣвѫнт, саȣ се пȣне вр'о Praep. д. е. Non est (homo) *sanae mentis*, qui Deum esse negat. Vir bonus est (vir) *summae* erga Deum *pietatis*. Nix (res) *candidi*, aqua (res) *nullius* est *coloris*, &c.

Nota. Фіінд ачел Gen. вр'о ѫнсȣшіре саȣ форма а вре ȣнії естімі ѫнсȣфлеціте маї кȣ самѫ, атȣнчї се пȣне ші'н Abl. сȣбѫнцелегѫндȣсе praeditus (ѫнѕѫстрат), д. е. Sŏcrates *mitissimo* erat *ingenio*. Aethiŏpes *nigro* sunt *colore*, &c.

2. Ліпсѫнд ѫн Praed. Subst. *indicium* семн саȣ довадѫ, *opus* ȣн лȣкрȣ, *negotium* трѣбѫ, каре ромѫн. тотдѣȣна се пȣн, д. е. *Generosi animi* (indicium) est prodesse etiam inimicis. Non est Christiani (opus v. negotium), quum laesus fuerit, par pari referre, &c.

3. Ліпсінд ѫн Praed. Subst. *officium* саȣ *munus* даторіе, каре ромѫн. саȣ се пȣн, саȣ се традȣк прін кȣв. требȣе, есте даторіȣ (сіліт), &c. д. е. Ut parentum (officium) est, bene educare liberos, sic *li-*

berorum (officium) est parentes colĕre, iisque obedīre, &c.

Nota. *a.)* **Фiiнд** вр'Ѹн Pron. Poss. атѫрнат де лепъдатѸл officium саѹ negotium, атѹнчї нѹ се пѹне'н Gen. ачел Poss. чi ѫн Neutro Nominat. Sing. ад. конкордат кѹ лепъдатѸл officium саѹ negotium, пк. *meum*, *tuum*, *suum*, *nostrum*, &c. д. е. Age, quod *tuum* est. *Meum* est facere, quae Deus jussit, &c.

b.) **Фiiнд** вр'Ѹн Verb. атѫрнат де лепъдатѸл officium, &c. атѹнчї нѹ се пѹне'н Gen. Gerundii ачел Verb. чi'н Infinitivo, фiiнд ачел Inf. Subj. д. е. *Parentum* (officium) est bene *educare* (дар нѹ educandi) liberos, &c.

4. Лiпсѫнд ѫн Praed. Subst. *peculium*, *proprium* (авере), ка шi ромѫн. саѹ пѹiндѹсе ачел кѹвѫнт, д. е. Adpetĕre non licet, quod *alterius* est (peculium). Sive vivĭmus, sive morĭmur, Dei (proprium) semper sumus, &c.

Nota. Pronom. ѫнсъ Poss. *meus*, *tuus*, *suus*, &c. се конкордѣзъ тотдѣѹна кѹ Subj. съѹ, д. е. Haec *vestis* est *mea*, &c.

VII. Verba *aestimandi* (че аратъ вр'о прецѹiре саѹ чiнстiре), чер, ка прецѹл, чеi маї кѹ самъ Adj. съ се пѹе'н Gen. сѹвѫнцълегѫндѹсе Subst. *res* шi каре се конкордѣзъ кѹ лепъдатѸл Subst. *pretii* традѹкѫндѹсе ромѫн. прiн Adv. д. е. Pravi sunt homines, qui virtutem *parvi* (rem parvi pretii) *ducunt*. Avarus *aestimat maximi* (rem maximi pretii) pecuniam. Eruditio *tanti* (res tanti pretii) non *est*, *quanti* virtus, &c.

Nota. 1. Аша фелiѹ де Genitivi Adj. маї кѹ самъ сѫнт Magni, maximi, pluris, plurimi, parvi, minoris, minimi, tanti, tantidem, quanti, &c.

2. Ѫн лок де Multi мѹлт се пѹне тотдѣѹна Magni, шi'н лок де Majoris тот дѣѹна pluris.

3. Verba *emo*, *vendo*, veneo, прекѹм шi *sto*, *consto*, *loco*, *conduco*, &c. чер асемiне аша фелiѹ де Genit. д. е. Mercatores non *tantidem vendunt*, *quanti emerunt*. *Quanti emisti* hunc librum? &c.

4. **Фiiнд** ѫнсъ прецѹл хотърѫт, атѹнчї се пѹне ачел прец ѫн Abl. д. е. *Duobus* hunc librum *emi florenis*, &c.

5. Verb. *aestimo* чере маї кѹ самъ адесе

пе Genit. *magni* ӂн Abl. ѹнде *pretium* саѹ се пѹне саѹ се сѹбӂнцелеџе, д. е. *Magno* (pretio) ubique virtus *aestimatur*, &.

VIII. Verba *memini*, *recordor*, *reminiscor* ӂмї адѹк амінте де —, ші *obliviscor* ѹїт, чер Objectum ӂн Genitivo; фіінд ӂнсъ Obj. лѹкрѹ не'нсѹфлеціт ші'н Acc. ка ші ромӂн. д. е. Vir bonus *injuriae* facile *obliviscitur*, sed *beneficii* semper *recordatur*. Grati est animi, *beneficia meminisse*, &.

IX. Verba, че аратъ вр'о 'нвіновъціре, пӂръ, довадъ, хотърӂре (џѹдекатъ), ертъчѹне, &. чер ка фапта ӂнвіновъцірeї, &. съ стѣ'н Genitivo, сѹбӂнцелегӂндѹсе Subst. *crimine* (кѹ фапта, кѹ лѹкрѹ) ші *nomine* (ӂн прівірѣ), каре адесе се ші пѹн, традѹкӂндѹсе ромӂн. чѣ маї маре парте кѹ де, сѹб, кѹ, &. д. е. Miltiădes *prodititionis est adcusatus*. Multi *nomine conjurationis* sunt damnati. Cato *homicidii adcusatus est*, &.

Nota. Педѣпса се пѹне ші'н Abl. ші'н Acc. кѹ Praep. *ad* саѹ *in*, іаръ педѣпса де моарте, експрімата прін *caput*, се пѹне фъръ де осъбіре ші'н Genit. ші'н Abl. д. е.

Omnium mortalium opera *mortalitate* (*ad*, *in mortalitatem*) *damnata sunt*. Miltiades capitis (*capite*) *absolutus pecunia multatus est*, &.

X. Verba Impersonalia, че аратъ вр'ѹн Affectum (афект), пк. Poenitet, piget, pudet, taedet, misĕret, pertaesum est, чер Acc. Subjecti саѹ Personae, ші Genit. Obj. саѹ Rei, д. е. *Ignavum poenitebit* aliquando *ignaviae*. *Multos piget sortis suae*, &.

Nota 1. Misereor ші miseresco чер нѹмаї Genit. Obj. д. е. Vir bonus etiam pecōris *miseretur*, &.

2. Фіінд ӂнсъ ачел Obj. Verbum, атѹнчї се пѹне'н Infinitivo, д. е. *Illa* quidem *me piget dicere*, &.

XI. Verba *interest* ші *refert* а се'нгріжі (се сокотеџе ӂнтре саѹ де даторіе, &.) чер Genitivum Subjecti, сѹбӂнцелегӂндѹсе Subst. *commoda* саѹ *negotia* (гріжа, інтересѹл, даторіа &.), каре ромӂн. се пѹн, д. е Non modo *parentum*, sed etiam *ipsius patriae* permultum *interest*, liberos bene educari (inter commoda саѹ negotia parentum est,), &.

Nota. 1. Фіінд ачел Subj. Pronom. Person.

атѹнчї се пѹне Pron. Posses. mea, tua, sua, nostra, vestra, ад. конкордат кѹ commoda саѹ negotia, ка кѹм ар фі est inter mea commoda, &c. д. е. Nostra interest, leges servari, &c.

2. Кѫт де мѹлт саѹ кѫт де пѹцін се'нгріжеще оаре чіне де чева се'нсѣмнѣѕѣ нѹ нѹмаї прін Adverb. *Multum*, *magnopere*, &c. чі ші прін алте кѹвінте, прекѹм ші прін Genit. *magni*, *parvi*, *tanti*, &c. кѹм саѹ ѕіс маї сѹс, д. е. *Permagni* mea *interest*, sanum esse et robustum. Intelligo, *quanti* reipublicae, &c. *intersit* omnes copias convenire, &c.

3. Лѹкрѹл, де каре се'нгріжеще оаре чіне, се 'нсѣмнѣѕѣ латін. саѹ прін Inf. саѹ прін Constr. Acc. c. inf. саѹ прін *ut*, *ne* кѹ Conjunctivo; фіінд ѫнсѣ ачел лѹкрѹ Pronom. атѹнчї се пѹне ел ѫн Nominat. д. е. Omnium interest recte *facere*. Parentum multum interest, *filios suos diligentes esse* (*ut filii sui diligentes sint*). *Hoc* multarum civitatum in Graecia interfuit, &c.

XII. Genitivus се пѹне ші дѹпѣ Adverbia, ш'а нѹме:

1. Че аратѣ вр'о прісосінцѣ саѹ ліпсѣ,

пк. Satis, sat, parum, abunde, &c. д. е. Cimon habebat *satis eloquentiae*, &c.

2. Че аратѣ вр'ѹн лок саѹ нацїе, пк. Ubi, ubicumque, quo, &c. д. е. Vir probus, *ubicumque* erit *gentium*, diligētur, &c.

КАП АЛ ШЕПТЕЛЕ

Деспре Dativo.

I. Dativus атѫт Personae кѫт ші rei се пѹне нѹ нѹмаї ла 'нтребарѣ кѹї? саѹ пентрѹ чіне? чі ші спре че? спре акѹї фолос саѹ пагѹбѣ (стрікѣчїѹне)? пентрѹ акѹї хатѫр? віінд адесе доï Dat. ла ѹн лок, ка ші ромѫн. д. е. Non *scholae*, sed *vitae* discimus. Avarus *aliis* divitias parat, non *sibi*. Oves lanam ministrant *vestimentis*. Nostrum est, misĕris auxilio venire, &c.
Nota. Dativus се пѹне маї кѹ самѣ дѹпѣ Verba: do, duco, tribuo, verto а сокоті кѹїва чева спре саѹ де—, ші sum а слѹжі спре—, д. е. Ignavia pueris *magno est* opprobrio. Malis displicēre, *laudi* datur, &c.

II. Verb. роман. а аве се традуче адесе латін. прін sum кꙋ Dat. Personae ші Nominat. Obj. д. е. *Binae omnibus avibus alae* sunt. *Magnum leoni robur* est, &.

Nota. 1. Роман. еꙋ мъ нꙋмеск се традуче латін. est mihi nomen, пꙋінд Nomen Propr. ꙟн Nominat. саꙋ Dat. саꙋ (ꙟнсъ фоарте рар) ші'н Genit. д. е. In Italia est mons ignivŏmus, cui nomen est *Vesuvius* (*Vesuvio*). Nomen *Murcurii* est mihi, &.

2. Роман. Еꙋ мъ'нгріжъск де—, ам (порт) гріжъ де—, се традуче латін. curae mihi est, пꙋінд ачел лꙋкрꙋ'н Nominat. д. е. Est adhuc curae hominibus *fides* et *officium*, &.

III. Verba: Nubo, parco, benedīco, maledīco, adrideo, persuadeo, studeo, succenseo, medeor, irascor, &. чер Dat. традꙋкъндꙋсе роман. фелꙋріт, д. е. Venus *nupsit Vulcano*. Mors *nulli* hominum *parcit*, &.

IV. Мꙋлте Verba Compos. кꙋ Praep. *ad, ante, circum, con, de, ex, in, inter, ob, post, prae, pro, sub*, &. чер Dat. традꙋкъндꙋсе роман. фелꙋріт, д. е. A primis annis *labori adsuescamus*. Deus animum

praefecit corpori. Ratione *antecellimus* bestiis, &.

Nota. Мꙋлте дін ачесте Verbis Compos. маї кꙋ самъ кꙋ ad, con, de, e, in репетꙋеск Praep. кꙋ Casu черꙋт, д. е. Pulchrum est, *ad* parentum *laudes addere* suam aliquam (laudem), &.

V. Verba: Adūlor, allātro, antecēdo, antecello, illūdo, medicor, moderor, praesto, &. чер парте Dat. парте Acc. д. е. Socrātes sapientia *praestitit omnibus philosophis* (*omnes philosophos*), &.

VI. Ꙋніле Verba, пк. Adspergo, inspergo, circumdo, induo, exuo, dono, impertio (impertior), intercludo, &. чер парте Dat. парте алт Casum, д. е. *Carnes sale* inspergimus (salem inspergimus carnibus). Semīramis Babilōniam condidit *murum*que urbi circumdedit (*urbem*que muro circumdedit,) &.

VII. Ꙋніле Verba чер парте Dat. парте алт Casum, ꙟнсъ нꙋ тот ꙟн ачелаш Significatu, пк.

Cavēre alicui а се'нгріжі (а пꙋрта, саꙋ а аве гріжъ) пентрꙋ (де) чінева; aliquem v. ab aliquo а се пъꙁі де чінева.

Consulĕre alicui а се 'нгріжі пентрꙋ чінева; aliquem а чере сфат де ла чінева.

Cupĕre alicui а фаворісі пе чінева; aliquid а чере чева де ла чінева.

Imponĕre alicui aliquid а пꙋне пе чінева чева; alicui а 'ншела пе чінева.

Incumbĕre rei а се ръзіма де чева; ad v. in rem а се сілі мꙋлт ла чева.

Manet mihi ꙟмі ръмꙟне міе; me мъ ашѣптъ.

Moderor rei а 'мфрꙟна чева; rem а кꙟрмꙋі.

Petĕre alicui aliquid а чере пентрꙋ чінева чева (рꙋгꙟнд); aliquem а мерџе (а се репезі) асꙋпра кꙋіва; aliquid ab aliquo а чере де ла чінева чева.

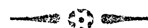
Prospicĕre (providĕre) alicui а се'нгріжі пентрꙋ чінева; aliquid а превіде чева (ꙟнаінте а віде).

Temperare alicui rei а стꙟмпъра; aliquam rem а кꙟрмꙋі; ab aliqua re а се стъпꙟні (опрі) де— .

Timĕre alicui rei v. de aliqua re а се теме де (пентрꙋ) чева; aliquem а се теме де чінева.

Vacare rei а се сілі мꙋлт ла чева; re v. a re а фі слобод (а скъпа) де чева, &c.

VIII. Dat. се пꙋне адесе ꙟн локꙋл препозіціілор *a* саꙋ *ab* ла Verbis Pass. ші *apud* ла нꙋміле попоарілор (нꙋміт Dat. Graecus), д. е. Difficillimum est facere, quod *omnibus* (ab omnibus) probetur. Dies Venĕris *Turcis* (apud Turcas) festus est, ut *nobis* (apud nos) dies solis, &c.

КАП АЛ ОПТІЛЕ.

Деспре Accusativo.

I. Acc. се пꙋне фъръ Praep. афаръ де 'нтребаръ пре чіне? саꙋ пре че? тотдѣꙋна ші ла мъсꙋра спацꙋлꙋі (кꙋпрінсꙋлꙋі) дꙋпъ 'нтребъріле кꙟт де лꙋнг? кꙟт де 'налт? кꙟт дѣ дꙟнк? кꙟт де лат? кꙟт де департе? ка ші ромꙟн. д. е. Navis Noăchi *trecentas ulnas* longa, *triginta* alta, et *quinquaginta* lata fuit, &c.

Nota. Дꙋпъ 'нтребаръ кꙟт де департе? се пꙋне адесе ші Abl. фъръ Praep. д. е. Aesculapii templum *quinque millibus* passuum ab Epidauro abest, &c.

II. Мъсȣра тімпȣлȣї се пȣне асемїне ѫн Acc. дȣпъ'нтребареа кѫт де мȣлт (тімп)? фъръ Praep. сȣбѫнцелегѫндȣсе Praep. *per*, каре адесе се ші пȣне, ка ші ромѫн. д. е. Quaedam bestiŏlae *unum* tantum *diem* (*per unum* tantum *diem*) vivunt. Elephantus *ducentos annos* (*per ducentos annos*) vivĕre dicitur, &.

Nota. **1.** Мъсȣра тімпȣлȣї се пȣне адесе ші'н Abl. сȣбѫнцелегѫндȣсе Praep. *in*, ромѫнпрін, д. е. *Tribus* et *triginta annis* (*in*) Christus in terris vixit, &.

2. Мъс. тімп. се пȣне дȣпъ 'нтребареа пе кѫт (тімп)? ѫн Acc. кȣ Praep *in*; іаръ пѫнъ'н кѫт (тімп)? кȣ *ad*, д. е. Lacedaemonii *in annos triginta* pacem pepigērunt. *Ad multam noctem* pugnatum est, &.

3. Мъс. тімп. се пȣне дȣпъ 'нтребареа ѫн кѫт (тімп)? саȣ ѫн Acc. кȣ Praep. *intra*, саȣ маї кȣ самъ ѫн Abl. фъръ Praep. кȣ Numero cardinali саȣ ordinali, д. е. Luna *intra undetriginta* dies (*undetriginta diebus*) et *duodecim horas* (*duodecim horis*) terram nostram ambit, &.

4. Мъс. тімп. се пȣне дȣпъ 'нтребареа кȣ

кѫт (тімп) ѫнаінте? ші кȣ кѫт ѫн ȣрмъ? ѫн Abl. фъръ Praep. прівінд ѫнсъ Praep. *ante* ші *post* ка ніще Adv. д. е. Homerus *multis annis* fuit *ante* quam Romulus. *Bis mille* circĭter *annis post* quam Abrahamus Christus vixit. Servi iis etiam judicibus, qui *multis saeculis* post de te judicabunt.

III. Verba intransitiva компȣсе кȣ Praep. ad, circum, in, inter, ob, praeter, sub, subter, trans, арътѫнд маї кȣ самъ вр'о мішкаре 'нкотрова, чер Acc. д. е. Alexander *adire* Jovis *oraculum* statuit. Xerxes maximis *Europam* copiis invasit, &.

IV. Ȣніле Verba transitiva аȣ duplicem Acc. ш'анȣме:

A. Ачеле, че'н Passivo аȣ Acc. Objecti, ші Nominat. Subj. пк.

1. Пречінева чева а'мвъца (а депрінде) саȣ а дісвъца, пк. Doceo, edoceo, dedoceo, д. е. *Ciceronem* Minerva *omnes artes* docuit, &.

2. Пречінева чева а рȣга, пк. Oro, exōro, rogo, precor, deprĕcor, exĭgo, flagito, efflagito, postulo, posco, reposco, д. е *Illud te rogo*, ut in negotio tuo sis diligentissimus, &.

3. А ꙟтреба пре чінева чева, пк. Rogo, interrogo, percontor, д. е. *Me* primum rogavit *sententiam*, &c.

4. Verb. Celo а аскꙋнде де чінева чева, ші consulo а се сфътꙋі кꙋ чінева де (пентрꙋ) чева, д. е. *Deum cogitata nostra celare* non possumus. Ibo, ut *consulam hanc rem amicos*, &c.

B. Ачеле че'н Pass. аꙋ duplicem Nominat. пк.

1. А фаче пе чінева чева, пк. Facio, reddo, &c. д. е. Ratio *hominem* facit terrae *dominum*, &c.

2. А нꙋмі (а тітꙋла) пе чінева чева, пк. Adpello, nomino, dico, voco, д. е. *Summum consilium* majores nostri appellarunt *Senatum*, &c.

3. А алеџе пе чінева де чева, пк. Creo, designo, deligo, д. е. Deus D a v ĭ d e m *regem* Israëlitarum creavit, &c.

4. А сокоті пе чінева де чева, пк. Puto, existĭmo, arbĭtror, duco, judico, д. е. Non errant, qui *fixas stellas* totidem *soles* putant, &c.

V. Ка Verb. Impers. (фаца 47 N-ro X.) се сокотеск ші: Decet, dedĕcet, oportet.

1. Decet се кꙋвіне (се каде, есте де кꙋвіінцъ, чере кꙋвіінца, &c.) dedecet нꙋ се кꙋвіне (нꙋ се каде, &c.) чер Subj. ꙟн Acc. ші Obj. ꙟн Nominat. іар фіінд Verb. ꙟн Inf. д. е. *Juvenem* modestia decet, garrulitas dedecet, &c.

2. Oportet требꙋе (чере требꙋінца, &c.) чере саꙋ Constr. Acc. c. Inf. саꙋ Nominat. c. Conjunctivo, сꙋбꙟнцелегꙟндꙋсе тотдеꙋна ut, д. е. *Pueros* oportet m o r i g ĕ r o s *esse*. Si beatus esse vis, honeste *vivas* oportet, &c.

VI. Verba: Jubeo, juvo, adjŭvo, deficio, effugio, aequo, esurio, sitio, veto, sequor, imitor, чер Acc. авꙟнд ромꙟн. Dat. саꙋ вр'о пърті-че, д. е. M i s ĕ r o s, quantum potes, a d j ŭ v a. Dei *potentiam* nemo *effugiet*. Satia te sanguine, *quem sitisti*, &c.

Nota. Deficio а ліпсі (а аве ліпсъ, &c.) чере ші Dat. Personae, ка ші ромꙟн. д. е. Manna J s r a ë l i t i s in deserto numquam *defecit*, &c.

VII. Ꙋніле Verba Neutra чер Acc. Subst. формате дін ачелеші Verbis Neutris, ка ші ромꙟн. д. е. Pugnare *pugnam* acerrimam. Vivĕre *vitam* miseram. *Somnium mirum* somniare, &c.

VIII. Acc. чер ші Jnterjectiones: Ah,

vah, hem, heu, o, en, ecce, &. д. е. *O me perditum! Ah me infelicem! En (ecce) miserum hominem!* &.

Nota. 1. Адесе се лѣпъдъ Jnterject. ръмѫінд нѹмаї Acc. д. е. *Me miserum!* Deûm hominumque *fidem*, &.

2. Дѹпъ аша феліѹ де Jnterject. се пѹне ші Dat. ка ші ромѫн. д. е. *Hei misero mihi! Vae victis!* &.

КАП АЛ НОАѪЛЕ.

Деспре Ablativo.

I. Opus est требѹе (чере саѹ фаче требѹінца, &.) чере Dat. Subj ші Abl. саѹ Nominat. Obj. ка ші ромѫн. д. е. Corpori *cibo* ac *potione* opus est. *Dux juventuti* opus est, &.

Nota. 1. Фіінд ачеа, че требѹе (чере требѹінца, etc.) ѫн Nominat. Plur. атѹнчї ші Verbum требѹе съ се пѹе'н Plur. д. е. Themistocles celeriter, *quae opus erant*, reperiebat, etc.

2. Фіінд ачеа, че требѹе (чере требѹінца, etc.),

Verbum, атѹнчї се пѹне фелѹріт, пк.

a.) Ѫн Inf. д. е. Nihil opus est pluribus verbis *commemorare*, etc.

b.) Ѫн Acc. c. Inf. д. е. Si quid erit, *quod te scire* opus sit, scribam, etc.

c.) Кѹ ut, д. е. Puero opus est, magistrum *ut habeat*, etc.

d.) Пѹінд Verb. ѫн Supinum ѫн u, д. е. *Dictu* opus est, etc.

e.) Пѹінд Verb. ѫн Abl. participii perf. pass. д. е. Et priusquam incipias, *consulto* opus est, et ubi consulueris, mature *facto* opus est, &.

II. Adj. Dignus вреднік, indignus невреднік, macte (macti) богат (авѹт, &.), alienus некѹвіінчос, orbus, cassus, captus, viduus (въдѹв (лінсіт, &.), contentus мѹлцъміт (ѫндестѹлат, &.) onustus ѫнкъркат, refertus, plenus плін (богат, &.) чер Abl. д. е. Nemo *sorte sua* contentus esse solet. Quem ignaviae non pudet, *poena* dignus est. Macte (macti) virtute, &.

Nota. 1. Мѹлте дін ачесте Adj. пк. Refertus, plenus, &. (фаца 40. N-ro IV.) чер ші Genit. д. е. Austria est v i n i et fru-

gum fecundissima. Vir sapiens *timoris expers* est, &c.

2. Dignus кȣвеніт (кȣвіінчос, де кȣвіінцъ, &c.) ші indignus некȣвіінчос (некȣвеніт, де некȣвіінцъ, &c.) чер Abl. Subj. д. е. Pigritia *homine indigna* est, &c.

III. Verba compos. кȣ Praep. a (ab, abs), de, ex (e), super, чер Abl. кȣ саȣ фъръ репетіціа ачеліаші Praep. д. е. *Peccatis* abstinēre debemus. Res familiaris quaeri debet *iis* rebus, *a quibus* abest turpitudo, &c.

Nota. Egredior, excedo, exeo а тречe пеcте — аковърші, &c. чер ші Acc. д. е. Historia non debet egredi *veritatem*, &c.

IV. Verba, че аратъ вр'о прісосінцъ саȣ ліпсъ, &c. пк. Abundo, redundo, adfluo, scateo, egeo, indigeo; careo; *vaco*, чер Abl. д. е. Hispania abundat *ovibus*. Aliorum *auxilio* omnes indigemus, &c.

Nota. Egeo ші indigeo а аве тревȣінцъ чер ші Genit. д. е. Deus *nullius rei* eget, &c.

V. Abl. Obj. чер ші Deponentia: Utor, fruor, fungor кȣ композіціле сале; potior, vescor, dignor, delector, oblector, glorior, nitor, floreo, gaudeo, doleo, laboro, polleo, авънд

ромън. саȣ Acc. саȣ Genit. кȣ де, д. е. Feminĕus sexus *aliis* utĭtur *vestibus*, quam virĭlis. *Suo* quisque *officio* fungi debet, &c.

Nota. Potior а сȣпȣне (окърмȣ реĭ сале) се пȣне адесе ші кȣ Genit. сȣбъвнцелегъндȣсе *imperio*, ка ші ромън. д. е. Alexander Magnus *universae* potĭtus est *Persiae* (imperio), &c.

VI. Verba: Privo, spolio, orbo, fraudo, &c. чер Abl. Obj. д. е. Gravius est, spoliari fama, quam *fortunis*, *etc*.

VII. Verba *emendi*, *vendendi*, *conducendi*, et *locandi*, чер Abl. прецȣлȣĭ, фіінд Substантів, ꙗр дакъĭ Adj. Genit. (фаца 45. Nota. 3.) д. е. Spem *pretio* non emo. Mercatores non *tantidem* vendunt, *quanti emerunt*, &c.

VIII. Verba: Quaero, percunctor, scitor, sciscĭtor чер Abl. кȣ ex (e) саȣ a (ab), д. е. Quaesivit a (*e*) *me*, quid agerem, etc.

КАП АЛ ЗЕЧЕЛЕ.

Деспре Supinis.

Supina сѫнт маї кȣ самъ Subst. verbalia дѣ 4-а Decl. ѫн Acc. Sing. кȣ *um*, ш' Abl. Sing. кȣ *u*.

A. Деспре Supino ѫн *um*.

Sup. ѫн *um* се пȣне дȣпъ ачеле Verba, че, аратъ вр'о мішкаре 'нкотрова, пк. Mittere, ire, venire, proficisci, etc. арътѫнд, скопосȣл, пентрȣ каре се фаче ачѣ мішкаре, сȣбѫнцелегѫндȣсе тотдѣȣна Praep. *ad*, ка ші ромѫн. каре аре ші пъртч. спре, д. е. Israëlitae in Aegyptum migrarunt, ibi *habitatum* (*ad*). Lacedaemonii Agesilaum *bellatum* miserunt in Asiam, etc.

Nota. 1. Фіінд скопосȣл ачеї мішкърї Passi атȣнчї се пȣне Particip. futur. pass. конкордат кȣ Subj. д. е. Juventus in scholam mittitur *erudienda*, etc.

2. Адесе се традȣче ші ромѫн. пріп Subst. д. е. Pastor greges *pastum* educit, etc.

3. Sup. се пȣне кȣ Casu Verbi, д. е. Hannibal *patriam defensum* revocatus est, etc.

4. Ire кȣ Sup. (алтȣї Verbi) се традȣче ромѫн. пріп а вої, д. е. Cur *te is perditum*, etc.

5. Ачест Sup. се цїркȣмскріе адесе пріп Gerundium, Particip. futur. pass. ші act. пріп ut саȣ qui кȣ Conjunctivo, д. е. Eo, spectatum ludos; eo, ad *spectandum* ludos; eo, ad *spectandos* ludos; eo, ludos *spectandi* causa; eo ludos *spectaturus*; eo, *ut* ludos *spectem*; mitto aliquos, *qui* ludos *spectent*, etc.

6. Ачесте цїркȣмскріпцїї се'нтребȣінцазъ маї мȣлт, пентрȣ къ мȣлте Verba н'аȣ Sup.

B. Деспре Supino ѫн *u*.

1. Sup. ѫн *u* се пȣне чѣ маї маре парте дȣпъ Adj. Facilis, difficilis, gratus, jucundus, dignus, turpis, etc. сȣбѫнцелегѫндȣсе Praep. *in*, ші 'нтребѫндȣсе qua ratione (ѫн че прівіре, &.)? традȣкѫндȣсе ромѫн. пріп Inf. саȣ Particip. perf. pass. кȣ де, д. е. Omnia Deo sunt *effectu* facilia. Fuge, quidquid turpe est *dictu*, etc.

Nota. Ачест Sup. се пȣне нȣмаї атȣнчї, кѫндȣї Verbum Pass. д. е. *Electu* dignus est, etc.

2. Дѹпъ Subst. Fas, nefas, opus, д. е. Nefas est *dictu*, peccata omnia esse aequalia, etc.

3. Ачест Sup. се ціркѹмскріе адесе ші:

a.) Пріи Inf. маї кѹ самъ дѹпъ Adj. Facile ші difficile, д. е. Non facile est *invenire*, qui, quod sciat ipse, non tradat et alteri, etc.

b.) Пріи Pass. префъкънд Adj. ън Adv, д. е. Ea sunt animadvertenda maxime, quae difficillime *praecaventur*, etc.

c.) Пріи Gerund. кѹ Praep. *ad*, д. е. Eo cibo utendum est, qui sit facillimus *ad concoquendum*, etc.

d.) Пріи Subst. Verb. каре се пѹне саѹ ън Nominat. кѹ Verb. *Sum*, саѹ ън Acc. кѹ Verb. *habeo*, д. е. Virtutum ac vitiorum facilis est *distinctio*. Dei natura difficiles habet ex*plicatus*, etc.

e.) Пріи Particip. кѹвеніт саѹ потрівіт текстѹлѹї, д. е. Decemviri *colloquentibus* erant difficiles, etc.

КАП АЛ ѸНСПРЕЗЕЧЕЛЕ.

Деспре Participio Futuri Passivi ші Gerundio.

A. Деспре Participio Futuri Passivi.

1. Particip. Futur. Pass. есте ѹн Adj. Verbale де 3. фін. арътънд тотдеѹна о афъптѹіре віітоаре, саѹ ачеа, че требѹе (аре) съ фіе (съ се факъ), черънд тотодатъ ші Casum Verbi, д. е. Legendus, a, um; scribendus, a, um; monendus, a, um; hortandus, a, um, &c.

2. Фіінд къ ачест Particip. ънтовъръшіт кѹ Verb. *Auxil.* Sum, es, — ънсъмнѣзъ тотдеѹна чева Pass. аша даръ зічерѣ, ън каре се ва 'нтребѹінца, саѹ съ фіе Pass. саѹ съ се префакъ 'н Pass. ка ші ромън. д. е. Требѹе а лъѹда, &c. Pass. Требѹе а се лъѹда (съ се лаѹде, саѹ есте де лъѹдат,) ад. де алтѹл, &c. Требѹе а лъѹда пре Дѹмнезеѹ,&c. Pass. Д.зеѹ требѹе съ се лаѹде

(есте де лъѹдат), ад. де алтѹл. Тре-бѹе а ꙋбі пре оамені, &. Pass. Оа-меній требѹе сѫ се ꙋбаскѫ (сѫнт де ꙋбіт), ад. де алцій, &.

Nota. Аша фелю де Participia Futuri Pass. се афлѫ маі кѹ самѫ ѫн лок де *debet* кѹ *Infinitivo Passivi* (фаца 16. Но. 2.)

3. Нефіінд ѫн вро зічере естім. кѹ (пе) каре требѹе (аре) чева а се фаче, атѹнчі се пѹне ачел Particip. кѹ Verbo Auxil. Sum, es, — ка ѹн Verb. Jmpers. ад. Neutrum Sing. кѹ est, sit, &. саѹ Acc. c. Inf. кѹ esse, &. д. е. *Laudandum est.* Non scholae, sed vitae *discendum est.* Non *est desperandum,* licet rebus adversis utamur. In puerili aetate *discendum esse,* nemo negat, &.

4. Афлѫндѹсе ѫнсѫ ѫн вро зічере естімѣ, кѹ (пе) каре требѹе (аре) чева а се фаче (кареі ѫн Act. Obj. ші'н Pass. Subj.) фіінд ші Verb. Transitivum, атѹнчі се пѹне ачѣ естіме 'н Nominativo, конкордѫнд кѹ ꙗ ачел Particip. ші Verb. Sum, es, —, д. е. *Deus amandus est. Virtus laudanda est. Senes venerandi sunt,* quia

multiplici experientia instructi sunt. In ludo et joco *modus est retinendus.* Non *multi,* sed *boni libri legendi sunt.* Scito, *amicitiam* non *esse* utilitate *metiendam,* &.

Nota. Чердѫнд Verb. алт Casum, нѹ Acc. атѹнчі се 'нтребѹінцазѫ ачел Particip. кѹ Verbo. *Sum,* es, — ка Impers. ѫнсѫ кѫте одатѫ ші ка Personale, д. е. Tempore et occasione *utendum est.* Hosti victo *parcendum est.* Non *paranda* nobis solum, sed etiam *fruenda est sapientia,* &.

5. Естімѣ, де (прін) каре требѹе (аре) чева а се фаче (кареі ѫн Act. Subj.) се пѹне ѫн локѹл Ablativi кѹ a (*ab*) ѫн *Dativo Graeco* (фаца. 53 Но. VIII.) маі кѹ самѫ атѹнчі, кѫнд нѹі алт Dat. ѫн ачеа зічере, д. е. Deus *hominibus* (ab hominibus) amandus est. Multa *mihi* (a me) adhuc discenda sunt. *Ab impiis* (ꙗрѫ нѹ Dat. impiis) olim ratio *Deo* reddenda erit. Etiam sapientissimus fatetur, multa adhuc *sibi* (a se) esse discenda, &.

Nota. Тоате ачесте Participia се традѹк ромѫн. дѹпѫ кѹм ва чере текстѹл (фіѣ, еѹфоніа, &.) лімбеі ромѫн.

B. Деспре Gerundio.

Gerundium есте ꙋн Subst. Verbale, префъкꙋт дін Neutro Participii Futuri Passivi, ші 'нтребꙋінцат нꙋмаї прін Casibus Obliquis Numeri Singularis.

Gerund. чере Casum Verbi съꙋ, каре фіінд кꙋ'н Acc. се префаче 'н Particip. Futuri Pass. ш' апоі се конкордѣзъ ꙟн Casu Gerundii ꙟн Genere, Numero ші Casu.

I. Genitivus. Gerund. се пꙋне 1.) дꙋпъ ашꙗ феліꙋ де Subst. дꙋпъ каре ꙋрмѣзъ ꙋн Verb. кꙋ 'нтребарѣ че феліꙋ де—? (фаца 10. Nota. I. ші фаца 42. No. VI.), ші 2.) дꙋпъ Adj. дꙋпъ каре ꙋрмѣзъ ꙋн Verbum кꙋ ꙟнтребарѣ де че? ꙟн че?&. (фаца 40. No. IV.), д. е. Juvenilis aetas *tempus* est *discendi*. Maximi aestimanda est *ars scribendi*. Bonus puer semper est *discendi studiosus*. Plerique homines *cupidi* sunt nova *videndi audiendi*que. Etiam *natandi peritus* in aquis non est secūrus, &.

Nota. Genit. Gerund. кꙋ Acc. Obj. се пꙋне адесе 'н Genit. Particip. Futuri Pass. д. е. Maxima *memoriae augendae* (memoriam augendi) ars exercitatio est. Cyrus, rex

Persarum, potestatem Judaeis fecit *templi instaurandi*. Multi cupidiores sunt *emendorum librorum* quam *legendorum* (libros emendi — legendi). Qui latine scribunt, solent esse studiosi *Ciceronis imitandi* (Ciceronem imitandi), &.

II. Dat. Gerund. се пꙋне ла 'нтребарѣ спре че? де че? ка ші ромꙟн. (фаца 49. No. I.), д. е. Charta bibula inutilis est *scribendo*. Aqua utilis est *bibendo*. Non omnis debĭtor par est *solvendo*, &.

Nota. Dat. Gerund. кꙋ Acc. Obj. се пꙋне адесе ші 'н Dat. Particip. Futuri. Pass. д. е. Boves *oneribus gestandis* (onera gestando) non sunt idonei. Araneŭs artificiosissimos *muscis captandis* (muscas captando) casses suspendit. Vestimenta *tegendo* atque *ornando corpori humano* (corpus humanum) comparantur, &.

III. Acc. Gerund. се пꙋне маї кꙋ самъ дꙋпъ Praep. *ad* ші *inter* (фаца. 11. No. IV.), д. е. Aculĕus datus est apibus *ad pungendum*, rostrum *ad sugendum*. Calămis anserīnis utimur *ad scribendum*. Si pluvia *inter decidendum* gelascit, grando fit, &.

Nota. Acc. Gerund кꙋ Acc. Obj. се пꙋне асемінє адесе ші ꙟн Acc. Particip. Futuri. Pass. авꙟнд ромꙟн. Inf. Verbi, саꙋ Subst. Verbale кꙋ фін. рѣ, д. е. *Ad tuendam sanitatem* (tuendum sanitatem) multum confert munditia. Fruges *ad sustentandam* hominum *vitam* sunt necessariae. Cameli *ad onera portanda* nati videntur, &c.

IV. Abl. Gerund. се пꙋне ла'нтребарѣ ꙟн че? прін че? де ла че? дін че? кꙋ че? &c. (фаца 11. No. V. ші фаца 14. No. VI. VII.), ш'анꙋме:

1. Ꙟн (прін, ла, &c.) че? кꙋ Praep. *in*, д. е. A facillimis *in discendo* ordiri oportet. Morbum facile sibi contrăhit, qui *in edendo bibendo*que modum excēdit, &c.

2. Де ла (дін, &c.) че? кꙋ Praep. a (ab) de, e (ex), д. е. Poenis mali adficiuntur, ut alii *a peccando* absterreantur. Fabius *a cunctando* Cunctator adpellatus est, &c.

3. Прін (кꙋ, &c.) че? фърз нічї о Praep. д. е. *Docendo* discimus. Saepe *scribendo* bene scribere discimus. Quidam matutīnas horas nihil *agendo*, reliquum diei *ludendo* consūmunt, &c.

Nota. Abl. Gerund. кꙋ Acc. Obj. се пꙋне адесе ші ꙟн Abl. Particip. Futuri. Pass. традꙋкꙟндꙋсе ромꙟн. саꙋ прін вр'ꙋн Subst. Verbale кꙋ фін. рѣ, саꙋ кꙋ тотꙋл фелꙋріт, д. е.

1. *In eligendis amicis* (eligendo amicos) cautio adhibenda (est). Maxima parentum cura consistit *in liberis* bene *educandis*, &c.

2. Fuge ejusmodi socios, qui te *a virtute colenda* (virtutem colendo) abdūcunt. Qui gratus futurus est, statim, quum beneficium accēpit, *de eo remunerando* cogĭtat, &c.

3. *Legendis bonis scriptoribus* (legendo bonos scriptores) doctiores evadimus. *Rebus naturalibus explicandis* superstitio minuitur, &c.

КАП АЛ ДОЇСПРЕЗЕЧЕЛЕ.

Деспре ꙟнтребꙋінцарѣ Participiorum (Constructio Participialis).

Participia сꙟнт—(парт. Етім. фаца 21. 66.).

Particip. (Constructio Participialis) се'нтребꙋінцазъ фоарте адесе ꙟн лімба латін. парте пентрꙋ еleганціе, парте пен-

трꙋ гравітате, парте (ші маї кꙋ самъ) пентрꙋ контрацерѣ (скꙋртарѣ зічерілор), д. е. Sol *oriens* noctem pellit. *Defuncto* Davidi Salomo filius succēssit. Herōde in Judaea *regnante* Christus natus est. Ob Helĕnam *raptam* Graeci Trojam dirŭērunt, &c.

Particip. (Constr. Particip.) се'нтребꙋінцазъ (пꙋн) маї кꙋ самъ атꙋнчї, кѫнд се лѣпъдъ, саꙋ Pronom. Relat. *qui*, *quae*, *quod* (фаца 23. Но. 3.), саꙋ пріи вре ꙋна дін Particulis *quum* (cum), *dum*, *postquam*, *si*, *quia* (quoniam), *etsi* (quamquam, quamvis), *et*, &c. д. е. Quanta est sapientia Dei omnia *gubernantis* (qui—gubernat). Davides Goliathum *interficiens* (cum v. dum interficĕret) maximum hostibus terrorem injecit. Deus Josephum in Aegypto multa mala *perpessum* (postquam perpessus erat) ad summos honores evexit, &c.

Ла ѫнтребꙋінцарѣ Participiorum требꙋе съ фіе тот деꙋна доꙋъ зічерї легате ѫнтре сіне, саꙋ пріи q. q. q. саꙋ пріи вре ꙋна дін Particulis *quum*, *quia*, *postquam*, &c. д. е. *Quum* Davides interficeret Goliathum, maximum —, &c.

Фіінд ѫнсъ нꙋмаї о зічере, атꙋнчї тре-

бꙋе ꙗ тот деꙋна съ се префакъ ѫн доꙋъ, легате, саꙋ пріи q. q. q. саꙋ пріи quum, quia, &c. д. е. Augusto imperante Christus natus est. Croesus a Cyro victus regno spoliatus est, &c.

Зічерѣ чеꙗ, че се ѫнчепе, саꙋ кꙋ q. q. q. саꙋ кꙋ вр'о Particula, се нꙋмеще *Secundaria* (секꙋндаръ, а доꙋа, адаосъ, алътꙋратъ, &c.); ꙗръ чеꙗ лалтъ *Primaria* саꙋ Principalis (прімаръ саꙋ прінціпалъ, ѫнтѫї, де къпітеніе, &c.), д. е. Quum Davides interficeret — —, &c.

Nota. Фіінд доꙋъ зічерї легате пріи Conjunctio *et*, атꙋнчї чѣ дін тѫї есте маї кꙋ самъ Secundaria.

Фіінд доꙋъ зічерї де фацъ, атꙋнчї требꙋе а къꙋта:

I. Ді се репетꙋеще Subst. Secundariae ші'н чѣ Primaria (фіінд маї кꙋ самъ ꙋн Pronom.), орї ба.

Репетꙋіндꙋсе, се пꙋне ачеꙗ Pronom. ѫн Secundaria; ꙗръ Subst. ѫн Primaria, д. е. Quum Davides interficeret Goliathum, maximum hostibus terrorem injecit, etc. Скімбат: Davides maximum hostibus terrorem in-

jecit, quum (ille, is, etc.) interficeret Goliathum, etc.

II. Ді сѫнт ѫмбіле ӡічері контімпѹраніеорі ва.

1. Фіінд еле контімпѹраніе, атѹнчі се лѣпъдъ Relat. *q. q. q.* саѹ Particula, префъкѫнд Verbum Secundariae ѫн Participium Praesentis, ші конкордѫндѹл кѹ ачел Subst. де ла каре аѹ атѫрнат q. q. q. саѹ Particula, д. е. Homines, Deo *obedientes* (qui—obediunt), laude digni sunt. Sol *oriens* (dum—oritur) noctem pellit. Paulo, Damascum *proficiscenti* (quum proficisceretur), Christus adparuit. Sol aestate diutius in coelo *morans* (quia—moratur), aestu omnia complet, etc.

Nota. Фіінд Verbum Auxiliare Sum, es,—, атѹнчі се — (фаца 24. No. 4.) д. е. Cicero *Consul* (qui—erat, v. quum, dum, etc.—esset) Catilinae conjurationem detexit, etc.

2. Фіінд ачеа, че арътъ Secundaria, маі тімпѹріѹ, атѹнчі се префаче Verbum Secundariae ѫн Particip. Perfecti, ш'апоі се конкордѣӡъ дѹпъ No. 1. д. е. Croesus *victus* (qui v. postquam victus erat) a Cyro regno spoliatus est. Troja, equi lignei ope *capta*, incendio deleta est. Aeneas patrem suum, humeris *impositum*, e flammis Trojae eripuit, etc.

Nota. Фіінд Secundaria Activum, атѹнчі требѹе съ се префакъ *ea* маі ѫнтѫі ѫн Passivum, ш'апоі съ ѹрмеӡъ Constr. Particip. д. е. Camillus prosequutus est Gallos *fugatos* (postquam eos fugavit), etc.

3. Фіінд ачеа, че арътъ Secundaria маі ѫн ѹрмъ (віїторіѹ), арътѫнд маі кѹ самъ о воінцъ, саѹ требѹінцъ, атѹнчі се префаче Verbum Secundariae ѫн Particip. Futuri, саѹ Activi саѹ Passivi, конкордѫндѹл ѫн сфѫршіт, ка маі сѹс, д. е. Christus in terram venit, saluti hominum *consulturus* (quia consulturus erat). Alexandro in Asia longius *progressuro* milites tergiversati sunt. Camēlus adsuefieri potest, ut *onerandus* sarcĭnis humi procumbat, etc.

Nota. 1. Particip. Futuri. Passivi се пѹне маі кѹ самъ дѹпъ Verba: Curo, do, trado, tribuo, accipio, suscipio, loco, conduco, committo, adpono, etc. д. е. Boni parentes liberos suos bonis moribus *erudiendos* (ut erudiantur) curant. Pilātus corpus Christi *mor-*

КАП АЛ ТРІЇСПРЕЗЕЧЕЛЕ.

Деспре Conjunctivo.

I. Conjunctivus се пуне, парте фърЪ, ші парте ку Particulis, пк.

1. Conjunctivus фъръ Particulis се пуне — (парт. Етім. фаца 105. No. 2), д. е. Dici sane non potest, quot et quanta ex ebrietatis vitio *nascantur* incommŏda. Ubi istum *invenias*, qui honorem amici *anteponat* suo. *Imitemur* nostros Brutos, *amemus* patriam, *pareamus* Senatui, *consulamus* bonis. *Cicero.* Tu si hic *sis*, aliter *sentias*. Quis non *cupiat* vacare morbis? Deum quis non *timeat*? Mors, si in meliorem vitam indūcit, cur mala *censeatur*? cur eam *timeamus*? etc.

2. Conjunctivus ку Particulis се пуне афаръ де — (фаца 17. No. II. etc.) ші дупъ utĭnam, o si, licet, quasi, quum, quamvis, dummŏdo, tamquam ші ac si, д. е. *O si* quisque *colat* virtutem. Ita fac omnia, *tamquam spectet* aliquis. Imprŏbus ita vivit, *quasi nesciat*, rationem vitae sibi (а се) esse reddendam. Si quis nimis obscure dicit, perinde fere est, *ac si* taceat. Nulla est regio, quae non cultores suos, *dummodo* laborare velint, alat, etc.

Nota. 1. Licet есте маї ку самъ Verbum Impersonale, ла каре се субжнцелеџе тот деуна *ut*, д. е. *Licet dicas* (ut dicas.) Animalibus brutis nulla futuri temporis cognitio est, *licet sit* aliqua praesentis et praeteriti, etc.

2. Cum (quum) чере, арътжнд връо прічінъ, ші жнсъмнжндусе прін пърт. къ (пентру къ), прекум ші жн Imperf. ші Plusquamperf. тот деуна Conjunctivum; іаръ арътжнд тімпул, ші жнсъмнжндусе прін пърт. дакъ (де) кжнд, etc. Indicativum, д. е. Gaudeo, quum te *videam* (къ v. пентру къ те вѣд). Gaudeo, quum te *video* (кжнд те вѣд), etc.

II. Conjunctivus се пуне ші дупъ Relativum *qui*, *quae*, *quod*, пк.

1. Дупъ Verba Sum, reperio, invenio ші habeo, жнсъмнжнд ромжн. тот деуна се афлъ, д. е. *Inventi sunt* multi, *qui* non modo pecuniam, sed etiam vitam profundĕre pro patria *parati essent*. *Cic. Sunt*, *qui* vel mundi opificem sapientissimum reprehendĕre *audeant*. *Reperiuntur* multi, *qui* nihil *laudent*,

nisi quod se imitari posse *confidant*, etc.

Nota. Neutrum Relativi *quod* чере дȣпъ est, non est, nihil est, quid est, тот дѣȣна Conjunctivum сȣбжнцелегѫндȣсе causa ка ші ромѫн. прічіна саȣ требȣінцъ дѣ, д. е. *Est* (aliquid, ад. causa), *quod* (propter quod саȣ quam) de legibus et magistratibus nobis *gratulemur*. *Est*, *quod gaudeamus*. *Non est*, *quod credas*, divitias omnibus hominibus convenire. *Quid est*, *quod* de sorte tua queri *possis*? etc.

2. Кѫнд се афлъ Relativum ѫн локȣл лȣі *ut* кȣ вр'ȣн Pronomine, пк. *ut ego*, *ut tu*, *ut is* (ille —,); *ut nos*, *ut vos*, *ut ii* (illi—,) прін тоате казȣріле ші нȣмеріле; *ut meus*, *ut tuus*, *ut ejus*; *ut noster*, *ut vester*, *ut eorum*, ш'анȣме:

a.) Дȣпъ Adject. D i g n u s, *indignus*, i d o n ĕ u s, д. е. Deus solus *dignus* est, *qui* (ut ille) omnium maxime *ametur*. Pietas *digna* est, *quae* (ut ea) ab omnibus *laudetur*. Deus est *dignus*, *cujus* (ut ejus) laudes omnes homines c e l ĕ b r e n t. Verus Dei cultor *dignus* est, *quem* (ut eum) omnes *ament* et *honorent*. *Digni* sunt parentes, *quorum* (ut

eorum) jussa promte et alacriter *exsequamur*. Ignavus homo *indignus* est, *cui* (ut ei) *faveant* boni homines, etc.

b.) Дȣпъ *tam*, *tantus*, *talis* ші *ejusmŏdi*, прекȣм ші дȣпъ Comparativ. каре се традȣк ромѫн. прін пърт. прѣ, д. е. Nulla res *tam* utilis est, *quae* (ut ea) non abusu noxia fieri *possit*. Nemo hominum *tantus* est, *qui* (ut ille) nullīus hominis *indigeat*. Bona hujus vitae non sunt *ejusmŏdi*, *quorum* (ut eorum) causa coelestia negligere *possimus*. Multa insecta *minora* (прѣ мічі) sunt, quam *quae* (ut ea) nudis oculis cerni *possint*. *Major* (прѣ маре) sum, quam *cui* (ut mihi) *possit* fortuna nocēre. *Ovidius*. Ea (talis) est Romana gens, *quae* (ut ea) victa quiescēre *nesciat*. *Livius*. &c.

c.) Дȣпъ аша фелїȣ де Verba, каре аратъ вр'ȣн скопос саȣ вр'о прічінъ а вр'ȣнеї естімї, д. е. Pyrrhus legatum ad Romanos misit, *qui* (ut is) pacem *peteret*. *Eutropius*. Literae posteritatis causa repertae sunt, *quae* (ut eae) subsidio oblivioni esse *possent*. *Cic*. Romanus papulus sibi tribunos plebis creavit, per *quos* (ut per eos)

contra Senatum et Coss. tutus esse *posset*. *Eutr*. Deus nobis rationem dedit, *qua* (ut ea) *regerentur* animi adpetītus, &c.

3. Кънд се афлъ Relativum ън локул луї *quum* кѹ връѹн Pronomine, пк. *quum ego*, *quum tu*, &c. ка No. 2. прін тоате нѹмеріле ші казѹріле, д. е. Deus numquam est otiosus, *qui* (quum ille) innumeros mundos perpetuo *gubernet*. Nemo fere dubitat, etiam planetis suos esse incŏlas, *quos* (quum eos) nemo *viderit*, &c.

4. Дѹпъ Construct. Acc. c. Inf. саѹ ші алт Conjunctiv. д. е. Quid potest esse tam apertum, quam *esse aliquod numen*, *quo* haec *regantur*. *Cic*. Pietas erga Deum postulat, ut nihil ab eo *expetatur*, quod *sit* injustum atque inhonestum. *Idem*. &c.

III. Conjunctivus се пѹне ші'н локул Imperativi (парт. Етім. фаца 113. No. 4.), д. е. Opus tuum quotidie *facias* (fac). Gratus *sis* (esto) erga parentes et praeceptores. Arcanum tibi credĭtum ne *divulges* (divulga). *Pudeat* (pude) te etiam cogitare, quae dicere pudet. Qui dedit beneficium taceat; narret, qui accepit, &c.

Ънсъ адесъ се'нтребѹінцазъ ън локул Imperativi, саѹ Conjunctivi, чеї ън локул Imperativi, кѹ тотул алт фелїѹ де Constructio, пк.

a.) *Cura*, *fac*, *velim* кѹ *ut* кѹ Conjunctivo (маї кѹ самъ Praesentis), д. е. *Cura*, *ut valeas* (vale). *Velim*, *ut sis* (es) diligens, &c.

Nota. Адесе се пѹне нѹмаї Conjunctivus фъръ ut, д. е. *Fac*, pristīnam tuam erga me voluntatem *conserves* (ut conserves, v. conserva.), &c.

b.) Futurum Indicativi, маї кѹ самъ humanitatis causa, саѹ in fiduciae signum, д. е. Tu et ad omnia *rescribes* (rescribe), et quando te exspectem, *facies* (fac) me certiorem. *Cic*. *Valebis* (vale), meaque negotia *videbis* (vide), meque, deo juvante, ante brumam *expectabis* (expecta). *Idem*. &c.

c.) Conjunctivus кѹ препѹнеръ Particulae *ne*, д. е. In re rustica operae ne *parcas* (ne *v*. non parce). *Plinius*. Ne te *pudeat* discere, quae nescias. Quod cuique discendum est, id ne sero discere *incipiat*, &c.

d.) *Noli* кѹ Infinitivo (маї кѹ самъ Praesentis), д. е. *Noli exspectare*, dum vocēris ad opus tuum peragendum. *Noli* plura *promit*-

tere, quam praestare possis. Quae ipsi facere potestis, *nolite facere* per alios, &c.

e.) ***Cave*** кꙋ Conjunctivo, сꙋбѫнцꙋлегѫндꙋсе тот дѣꙋна ut, д. е. Cave, homini incognito nimium *fidas*. Cave, per iram aliquid *facias*, &c.

f.) ***Fac — ne*** кꙋ Conjunctivo, д. е. Fac, ne quid aliud *cures* (ne v. non cura), &c.

g.) Futurum Indicativi кꙋ препꙋнерѣ Particulae *non*, д. е. Tu non *cessabis* (ne cessa). *Cic.* &c.

h.) Perfectum Conjunctivi кꙋ препꙋнерѣ Particulae *ne*, д. е. *Ne feceris* hoc (ne fac), &c.

Nota. 1. Тоате ачесте маї сꙋс поменіте Constructiones де ла *c.* пѫнѫ ла *h.* се 'нтребꙋінцазѫ нꙋмаї ѫн локꙋл Imperativi нꙋміт *Prohibitivi* (опрітоpіꙋ, пѫзітоpіꙋ, ѫмпротівіторіꙋ, &c.) саꙋ *Negativi*.

2. А доꙋа персоанѫ Singularis Conjunctivi се традꙋче ромѫн. адесе прін Impersonale Passivum, саꙋ ші прін ачѣ персоанѫ, д. е. Non decet ea vituperare, quae non *intelligas* (че нꙋ се щіе v. че нꙋ щії). Omne opus difficile videtur ante, quam *tentes*. Non satis est coepisse, nisi pari industria rem *per*-

ficias. Stultum est, ea alios docere, quae non *didiceris*, &c.

3. Сѫ се каꙋте ла тоате челе че саꙋ зіс маї сꙋс, деспре фелꙋрімѣ ѫнтребꙋінцѫреї Conjunctivorum.

КАП АЛ ПАТРꙋСПРЕЗЕЧЕЛЕ.

Деспре ѫнтребꙋінцарѣ Relativi ѫн локꙋл Demonstrativi.

Relativum *qui*, *quae*, *quod*, се'нтребꙋінцазѫ адесе ѫн локꙋл Pronominis Demonstrativi, прекꙋм ші Personalis (прін тоате казꙋріле ші нꙋмеріле) кꙋ вр'о Particula, пк. *et*, *vero*, *enim* ші *igitur*, ш'анꙋме:

1. Relativum q. q. q. се пꙋне ѫн лок де *et ego*, *et tu*, *et is* (ille); *et nos*, *et vos*, &c. д. е. Ratio docet, esse Deum; *quod* (et id) si conceditur, confitendum est, ejus consilio mundum administrari. Deus hominibus animalia omnia subjecit; *quibus* (et iis) ut im-

perare possimus, ratione nos donavit, &c.

2. Ꙟн лок де *Ego vero, tu vero, is* (ille) *vero*, &c. д. е. Primum omnium officiorum amor est erga Deum; *quem* (eum vero) qui vere amat, homines etiam amet necesse est. Multi homines probi esse videntur; *quorum* (eorum vero) si pectus patuerit, nil nisi malitiam deprehenderēmus, &c.

3. Ꙟн лок де *Ego enim, tu enim, is* (ille) *enim*, &c. д. е. Quanti facienda est recta animi conscientia! *quam* (eam enim) qui incorruptam servavit, nihil facile timet. Modestiae laus necessaria est pueris et adolescentibus; *qui* (ii enim) si modesti non sunt, plane non sunt ferendi. Nihil est preciosius animi tranquillitate; *qua* (ea enim) qui caret, eum nec regiae opes quidquam juvant, &c.

4. Ꙟн лок де: *Ego igitur, tu igitur, is* (ille) *igitur*, &c. д. е. Haec vita magni profecto est momenti; *quam* (eam igitur) qui nĕgligit, gravĭter delĭnquit. Publicae salutis pars magna a scholis pendet; *quae* (eae igitur) si clauderēntur, brevi barbāries irruĕret, &c.

Nota. 1. Дін префачеръ ачѣста а Demonstrativi кꙋ вр'о Conjunctione ꙟн Relativum *qui, quae, quod* ꙋрмѣзъ Ablativus Relativi ла Comparativis дін лепъдаръ пърт. *quam* (фаца 32. Nota.), д. е. Fugiendum est illud, ne offeramus nos periculis sine causa; *quo* (eo enim) nihil potest esse *stultius*, &c.

2. Аша феліꙋ де Comparativ. латін. се традꙋк ромꙟн адесе прін Superlativ. д. е. Impie agunt, qui religionem tollunt; *quo* nulla pernicies *major* (чѣ маі маре) hominibus potest adferri. Qui virtutem contemnit, negligit animum, *quo* nihil *praestantius* in rerum natura invenitur. Qui sapit, sedulo cavet, ne bonam conscientiam, *qua* nulla *gravior* est jactura, perdat, &c.

3. Relativum *qui, quae, quod*, кареі ꙟн локꙋл Demonstrativi ꙟнтребꙋінцазъ фелюріте констрꙋкції ші традꙋчері ꙟн ромꙟн. дꙋпъ *Usus* (фіръ) ші *Euphonia* лімбеі ромꙟн. саꙋ ші *vice versa*, д. е. Socrates, *quem* ab Apolline ipso sapientissimum adpellatum esse dicunt, Athenis vixit. Boni parentes neminem, *quem* malis moribus esse sciant, cum

liberis consuetudinem habere patiuntur. Conversari cum iis tantum, *quos* amari ac laudari a sapientibus intellexĕris. Vir bonus mortem minime timet, *quam* scit corpori tantum, non animo obesse. Historia res praeclarissime gestas tradit, *quas* quum legimus, imitandi cupiditate incendimur. Nemo sapiens adolescentes ea discere jubet, *quae* quum praeclare didicĕrint, neque prudentiores, neque meliores evadant, &c.

Additamentum.

De Verborum Temporibus.

I. Tempora Absoluta.

1. *Praesens* (Absolutum) се пѹне &c. (парт. Етім. фаца 106. No. 1.) ꙟнсъ Conjunctivus Praesentis се традѹче ромꙟн. адесе прін Imperf. д. е. *Si* quis *dicat* (ар зіче, &c.). Utinam saluti nostrae consulere *possimus* (ам пѹтѣ). *Cic.* Quis non *timeat* (нѹ с'ар теме) omnia animadvertentem Deum? *Id.* &c.

Nota. Історічії Латіні (ші чії ромꙟні) ꙟнтребѹінцазъ адесе ла нараціі, ꙟаръ маі кѹ

самъ ла дескрінції Praesens ꙟн локѹл Imperf. саѹ Perfect. (ка кѹм ар фі ꙟнтꙟмпларѣ де фацъ) маі алес ꙟн зічері сімпле, адъогꙟнд адесе ші пърт. dum (кꙟнд), аместекꙟнд ѹнде ші ѹнде ші кꙟте ѹн Praeteritum, д. е. Triginta rectores reipublicae Atheniensis *constituuntur* (constituti fuerant), qui *fiunt* (facti sunt) tyranni. *Justinus.* Pisidas resistentes Datames *invadit,* primo impetu *pellit,* fugientes *persequitur,* multos *interficit,* castra hostium *capit. Nepos.* Dum elephantes *trajiciuntur,* interim Hannibal Numidas equites quingentos ad castra Romana *miserat* speculatum. *Livius.* &c.

2. *Perfectum* (Praeteritum Absolutum) се пѹне &c. (парт. Етім. фаца 106. No. 4.) традѹкꙟндѹсе ромꙟн. чѣ маі маре парте прін Imperf. д. е. Hannibal, quotiescumque cum Romanis *congressus est* (се'нтꙟлнѣ) in Italia, semper *discessit* superior (ꙟнвінцѣ). *Nep.* &c.

Nota. Perf. Conjunctivi се'нтребѹінцазъ адесе ꙟн локѹл Praes. Conjunctivi, фіінд маі кѹ самъ ромꙟн. аш, аі, ар вої; аш, аі, ар пѹте; аш, аі, ар ꙟндръзні, &c. д. е. Hoc sine ulla dubitatione *confirmaverim* (аш пѹте адевері, &c.) *Cic.* Quod dubitas, ne *feceris. Plinius.* &c.

3. *Futurum Periphrasticum Praesentis* (Futurum Absolutum) се пѫне &. (партѣ Етімологікъ фаца 106. No. 3.), д. е. An post mortem miseri *futuri sumus?* *Cic.* Num una *est interiturus* animus cum corpore? *Id.* Sulpitius pronuntiavit, nocte proxima, ab hora secunda usque ad quartam horam noctis lunam *defecturam esse.* *Liv.* &.

II. Tempora Relativa Historica.

1. *Imperfectum* (Praesens Relativum Historicum) се'нтребѹінцазъ ѫнтр'о нараціе ка о ѫнтѫмпларе не ісправітъ ѫнкъ ші секѹндаръ ѫн прівірѣ алтеї прінціпале (парт. Етім. фаца 106. No. 2.), д. е. Dum *scribebam*, pater advenit. Tarentini Pyrrhum, Epiri regem, contra Romanos auxilium poposcerunt, qui ex genere Achillis originem *trahebat.* *Eutr.* &.

Nota *a.)* *Actio* (ѫнтѫмпларѣ саѹ фапта) *Principalis*, каре нѹ атѫрнъ де ла алта чева, се пѫне ші ѫн Perfecto, іаръ ромѫн. адесе ѫн Imperfecto, д. е. Pyrrhus, quum Argos oppidum oppugnaret in Peloponneso, lapide ictus *interiit.* *Nep.* &.

b.) Латінії ѫнтребѹінцазъ ла епістоле (равашe) ѫн локѹл Praesentis Imperfectum, Perfectum, саѹ ші Plusquamperfectum; асеміне ѫн локѹл Perfecti Plusquamperfectum, маї кѹ самъ атѹнчї, кѫнд ѫнтре експедѹірѣ ші пріїмірѣ равашѹлѹї с'ар пѹте ѫнтѫмпла вр'о скімбаре саѹ алтъ префачере, д. е. Habes totum reipublicae statum, qui quidem tum *erat*, cum has literas *dabam.* *Cic.* Pluribus verbis ad te *scribam*, quum plus otii nactus ero. Haec *scripsi* (скріѹ) subito, quum Bruti pueri Laodiceae me *convenissent* (віінд), et se Romam properare *dixissent* (зікѫнд). Itaque nullas iis praeterquam ad te et Brutum *dedi* literas. *Id.* &.

2. *Plusquamperfectum* (Praeteritum Relativum Historicum) се пѫне &. (парт. Етім. фаца 106. No. 5.) авѫнд ромѫн. адесе Praes. саѹ Imperf. д. е. Quum hoc *audissem* (аѹзінд еѹ —,) gaudebam. Pyrrhus, quum in templum Jovis *venisset* (віінд, саѹ, веніс), ibi Lanassam neptem Herculis rapuit. *Just.* &.

Nota. Кѫте одатъ се пѫне Plusquamperf. Indicativi, кѫте одатъ ші Perf. саѹ Imperf. Indicativi ѫн локѹл Plusquamperfecti Con-

junctivi, прекꙋм ші Imperf. Indicat. ꙟн локꙋл Imperf. Conjunctivi, д. е. Populus Romanus, Caesare et Pompejo trucidatis, in statum pristinae libertatis r e d i ĕ r a t (rediīsset), nisi aut Pompejus liberos, aut Caesar herēdem reliquisset. *Florus.* Pons sublicius iter paene hostibus *dedit* (dedisset), ni unus vir fuisset, Horatius Cocles. *Liv.* &c.

3. *Futurum periphrasticum Praeteriti* (Futurum Relativum Historicum) аратъ чева трекꙋт, ꙟнсъ атꙟрнат де алтъ чева віітъріꙋ, д. е. Legati Darii petierunt a Carthaginiensibus auxilia adversus Graeciam, cui *illaturus* bellum Darius *erat. Just.* &c.

III. T e m p o r a R e l a t i v a P r o p h e t i c a.

1. *Futurum Simplex* (Praesens Relativum Propheticum) аратъ чева віітоpiꙋ, каре ꙟн прівіръ алтꙋї че віітоpiꙋ се сокотеще ка де фацъ, фіінд ромꙟн. адесе Praesens, д. е. Si cras *proficiscar* ad te ante *veniam.* Phocion legatis: *Si* (liberi) *mei similes* erunt, *idem hic*, inquit, *agellus illos* alet, *qui me ad hanc dignitatem perduxit; sin dissimiles sunt futuri*, *nolo meis impensis illorum ali augerique luxuriam. Nep.* &c.

Nota. Futurum Verbi *volo* ꙟнтребꙋінцазъ Латінії адесе ꙟн локꙋл ромꙟн. Praes. маї кꙋ самъ, кꙟнд ꙟї ꙋрмѣзъ Futurum саꙋ Conjunctivus, д. е. Ut *voles* me esse, ita *ero. Plautus.* Qui adipisci veram gloriam *volet*, *fungatur* officiis. *Cic*, &c.

2. Futurum Exactum (Praeteritum Relativum Propheticum) се пꙋне &c. (парт. Етім. фаца 107. No. 6.) традꙋкꙟндꙋсе ромꙟн. адесе прін Praes. Perf. саꙋ Futuro, д. е. Ubi librum *legero*, eum tibi mittam. Ut sementem *feceris*, ita metes. *Cic.* &c.

3. Futurum Periphrasticum Futuri (Futurum Relativum Propheticum) се'нтребꙋінцазъ нꙋмаї ла о ꙟнтꙟмпларе віітоаре, д. е. Foedus in haec verba cum Antiocho conscriptum est: Ne quem exercitum, qui cum populo Romano, sociisve bellum *gesturus erit*, rex per fines regni sui transire sinito: Idem ne plures, quam decem naves actuarias habeto, neve monerem ex belli causa, quod ipse *illaturus erit. Liv.* &c.

4. Infinitivus Praesentis се пꙋне адесе ꙟн локꙋл Perfecti, маї кꙋ самъ ла н а р а ц і ї (історісірї саꙋ повестірї), сꙋб 'нцелегꙟндꙋ-

се тот дѣꙋна coepit саꙋ coeperat, ши нꙋміндꙋсе *Infinitivus Historicus* v. *Narrativus*, д. е. Postquam in aedes irruperunt, diversi regem *quaerere*, dormientes alios, alios occursantes *interficere*; *scrutari* loca abdita; clausa *effringere*; strepitu et tumultu omnia *miscere*. *Salust*. &c.

Nota. Circumscriptio (парт. Етім. фаца 107. Nota.) се маї пꙋне (афарꙫ де челе маї сꙋсꙁісе) ши прін *Particip. Perf.* кꙋ *fore*, д. е. Aristoteles ait: Se videre, Philosophiam brevi tempore plane *absolutam fore*. *Cic*. &c

IV. De recta temporum consequutione.

Аꙋторії Латіні обічнꙋеск а обсерва оарешкаре шір ла ашеꙁарѣ тімпꙋрілор дꙋпꙫ регꙋла ꙋрмꙫтоаре: Tempora verborum ita se excipiant, ut nonnisi *ejusdem generis* tempora sese sequantur. Аша дарꙫ ноі, спре деприндерѣ ашеꙁꙫреі тімпꙋрілор латін. требꙋе сꙫ лꙋꙫм де модел ачіаш Аꙋторі Латіні.

ЛЕКЦІЇ ЛАТІНЕ.

A. Collŏquia (Dialŏgi).

I. De Surrectione.

Florius. Carŏlus.

F. Heus! heus! Carŏle, expergiscĕre, tempus est surgendi. Audisne? *C.* Non audio. *F.* Ubi ergo habes aures? *C.* In lecto. *F.* Hoc video. Sed quid facis adhuc in lecto? *C.* Quid faciam? dormio. *F.* Dormis, et loquĕris tamen mecum? *C.* Saltem volo dormire. *F.* Nunc autem non est tempus dormiendi sed surgendi. *C.* Quota est hora? *F.* Septima. *C.* Quando *tu* surrexisti e lecto? *F.* Jam ante duas horas. *C.* Num sorores meae jam surrexĕrunt? *F.* Jam dudum. *C.* Sed frater meus certe adhuc jacet in lecto. *F.* Erras. Quum expergefacĕrem eum, statim relīquit nidum suum. *C.* Mox igitur surgam.

II. De eadem re.

Eugenius. Theophĭlus.

E. Quota hora, Theōphile, cubĭtu surrexi-

sti hodie? *T.* Paulo ante sextam. *E.* Quis te expergefecit? *T.* Nemo. *E.* An cetĕri jam surrexĕrant? *T.* Nondum. *E.* Non ivisti, illos excitatum? *T.* Non ivi. *E.* Cur non? *T.* Quia id nunquam facere soleo. *E.* An non te illi excĭtant interdum? *T.* Hoc saepe fecērunt, fateor. *E.* Memento igitur, ut, si opus est, idem facias. Sed quid fecisti, postquam surrexeras cubitu? *T.* Primum preces ad Deum feci. *E.* Factum bene. Quid postea? *T.* Deinde faciem manusque lavi, os elŭi vestesque indui; postremo ad quotidiana studia me retuli. *E.* Perge sic facere, ac Deum quotidie in auxilium vocare; tum certe in dies evādes melior. *T.* Nunquam desĭnam ita me gerĕre, ut Deo bonisque hominibus placēre possim.

III. De Scriptura.

Laurēntius. Hypāthius.

L. Quid agis, Hypathi? *H.* Scribo, ut vides. *L.* Quid scribis? *H.* Versus, quos praeceptor dictavit. *L.* Ostende, quaeso, scripturam. *H.* Adspĭce. *L.* Vidēris mihi nimis festinanter scripsisse. *H.* Scribo interdum melius. *L.* Cur igitur nunc tam male scribis?

H. Desunt mihi bene scribendi adjumenta. *L.* Qaenam? *H.* Bona charta, bonum atramentum, bona penna. Haec enim charta, ut vides, misĕre perflŭit, atramentum est aquosum ac pallidum, penna mollis et male parata. *L.* Cur ista omnia non mature providisti? *H.* Pecunia mihi deĕrat et nunc etiam deest. *L.* Dabo tibi mutuo aliquid pecuniae, ut possis meliorem chartam et cetĕra comparare. *H.* Benevolentiam tuam gratus agnosco.

IV. De Inattentione.

Basīlius. Cassiānus.

B. Adfuistine hodie concioni sacrae? *C.* Adfui. *B.* Quis concionatus est? *C.* Ipse antistes. *B.* Unde sumsit thema? *C.* Ex epistola Pauli ad Romanos. *B.* Ecquid ex oratione memoriae mandasti? *C.* Nihil, quod referre possim. *B.* Nihilne? *C.* Certe nihil possum reminisci. *B.* Ne verbum quidem? *C.* Nihil prorsus. *B.* Quid igitur tibi prodest adfuisse concioni? *C.* Nescio, nisi quod intĕrim nihil mali feci. *B.* Sed dic mihi, quam ob causam illuc iveras? *C.* Ut aliquid addiscerem. *B.* Cur id non fecisti? et quae fuit cau-

sa, cur nihil memoriae mandaveris? *C.* Negligentia mea, fateor; non enim diligenter auscultabam. B. Quid igitur meruisti hac tua negligentia? *C.* Poenam, fateor. Sed cavebo in posterum, ne denuo merear. *B.* Hoc facĭto, et semper attentus esto, sive in schola sis, sive in aede sacra. *C.* Profecto faciam.

V. De Habitatione.

Cornēlius. Samuel.

C. Quod est tibi domicilium, Samuel? *S.* Paterna domus. *C.* Unde nunc venis? *S.* Domo. *C.* Ubi prandisti? *S.* Domi. *C.* Ubi coenabis? *S.* Apud avunculum meum, qui me hodie invitavit. *C.* Ubĭnam ille habitat? *S.* In domo quadam conductitia, quae ad forum sita est. *C.* At nonne habet propriam domum? *S.* Habet quidem, sed eam locat quibusdam inquilīnis. *C.* Locat igitur propriam domum et condūcit alienam? *S.* Ita est. *C.* Cur suam non potius habitat? *S.* Quia sita non est in loco satis commŏdo. *C.* Quanti locat? *S.* Duodetriginta imperialibus (thalēris.) *C.* Sed illam alienam quanti conduxit? *S.* Longe pluris. *C.* Quanti igitur? *S.* Quinque et quadraginta imperialibus.

C. Cara est habitatio! *S.* Carissima; sed quid agat? Commoditas loci id postulat.

VI. De Reditu Patris.

Petrus. Stephănus.

P. Quid ita laetus es, Stephăne? *S.* Quia pater domum rediit. *P.* Ubĭnam fuit? *S.* Lipsiae. *P.* Cur eo fuerat profectus? *S.* Quia mercatus ibi est habĭtus, qui frequentatur a mercatoribus negotiandi causa. *P.* Utrum pedes an eques rediit, an in rheda? *S.* Equo vectus est. *P.* Quando advĕnit? *S.* Ante horam. *P.* Quis tibi tam cito nuntiavit? *S.* Famulus, qui eum jam e longinquo venientem viderat. *P.* Jamne salutasti? *S.* Salutavi, quum vix ex equo descendisset. *P.* Quid amplius illi fecisti? *S.* Calcaria detraxi et ocreas. P. Bene fecisti. Sed cur propter ejus adventum non mansisti domi? *P.* Id nec pater permisisset, nec ego ipse vellem, quum nunc tempus adsit eundi in scholam. *S.* Hoc laudem meretur. Sed quomodo valet pater tuus? *S.* Optime, Dei beneficio! *P.* Equĭdem gaudeo tecum, quod salvus redĭĕrit. *S.* Sed alias pluribus colloquemur. Eamus nunc in scholam!

VII. Amor erga Parentes.

Alexander. Callinīcus.

A. Pater tuus, ut accepi, rediit e Gallia? *C.* Rediit sane. *A.* Quando? *C.* Die lunae vesperi. *A.* An non tibi adventus ejus molestus fuit? *C.* Quid molestus? imo vero jucundissimus. Sed cur istud rogas? *A.* Quia fortasse illo absente tibi potestas est liberius vivendi. *C.* Nescio, quam mihi libertatem narres. *A.* Ludendi et cursitandi. *C.* An igitur putas, me aliter vivere absente patre, quam eo praesente? Ludo, quum tempus vacat; non discurro, sed cum bona matris venia in publicum prodĕo, quum aliquid habeo negotii. *A.* Etiamne matri tantopĕre subdĭtus es? *C.* Aeque ac patri. Quid enim putas? Nonne de utroque parente aequale est Dei praeceptum? Honōra, inquit, *patrem et matrem*. *A.* Novi ego ista, et quae dixisti, placent mihi omnia. *C.* Cur ergo mihi repugnabas? *A.* Ut nobis arcessĕrem sermonis materiam. Sed audi horologium. *C.* Opportune nos admŏnet. Discedamus igitur. *A.* Vale, et me amare perge!

VIII. Colloquium jocosum.

Athanāsius. Macārius. Raphaël.

A. Salve, mi Macāri! *M.* Gratias ago, mi Athanāsi! Quid adfers? *A.* Me ipsum. *M.* Sic rem haud magni pretii huc adtulisti. *A.* Atqui magno constiti patri meo. *M.* Credo pluris, quam quisquam te taxaret. *A.* Sed Raphaël estne domi? *M.* Nescio. Pulsa fores ejus, et videbis. *A.* Heus, Raphaël! num es domi? *R.* Non sum. *A.* Impŭdens! non ego audio te loquentem? *R.* Imo *tu* es impudens. Nuper ancillae vestrae credidi, te non esse domi, quum tamen esses; et tu non credis mihi ipsi. *A.* Aequum dicis; par pari retulisti. *R.* Equĭdem ut non omnibus dormio, ita non omnibus sum domi. Nunc vero adsum. *A.* Sed tu mihi vidēris cochlĕae vitam agere. *R.* Qui sic? *A.* Quia perpetuo domi latĭtas, nec unquam prorēpis. *R.* Foris nihil est negotii. *A.* At serenum coelum nunc invītat ad deambulandum. *R.* Verum est. Si igitur deambulare lubet, per horulam te comitabor; nam toto hoc mense pedem porta non extŭli. Vocabo Macarium, ut una nobiscum eat. *A.* Placet. Sic enim jucundior erit deambulatio.

IX. Conservātio Valetūdinis.

Josēphus. Alēxius.

J. Quid facis, Alexi? Cave tibi, obsecro. *A.* Quid mihi cavebo? *J.* Ne in morbum incĭdas tua ipsius culpa. *A.* Qua ex causa? *J.* Ex nimia lusus intemperantia. *A.* Unde adpāret perĭcŭlum? *J.* Quia totus aestuas; totus sudore mades. *A.* Recte et in tempŏre admŏnes; profecto non sentiebam. *J.* Desiste, si me audis. *A.* Libentissime tibi morem gero Quis enim respuat tam fidele consilium! *J.* Deterge faciem sudariŏlo, et vesti te celeriter, ne subitum frigus contrăhas. Omnis enim subĭta mutatio periculosa est. *A.* Habeo tibi gratiam, Josephe! nam vere morbis sum obnoxius *J.* Tanto magis debes cavere. *A.* Istud probe novi, et parens uterque me monet saepissime. Sed quid agam? natura proni sumus in nostram perniciem. *J.* O mi Alexi! non est voluptati serviendum, sed temperantia valetudini consulendum. Jam satis indutus es. Nunc suadeo, ut domum redeas. *A.* Vale, mi Josephe, monĭtor amicissime!

X. Vestītus.

Theodōrus. Jacōbus.

T. Meministine, quae pater heri de usu vestimentorum dixit? *J.* Num me putas tam obliviosum, ut non amplius meminerim? *T.* Quid igitur dixit? *J.* Vestimentorum, dixit, eam esse utilitatem, ut corpus tegant, ab eoque frigus, aestum, ventum, pluviam et pulverem arceant. *T.* Nihilne dixit amplius? *J.* Addidit etiam, vestibus effĭci, ut alterum ab altero possimus distinguĕre. Hinc fit, ut feminĕus sexus aliis utatur vestibus, quam virilis. *T.* Quin ex vestibus nonnunquam possumus cognoscere, quo quis vitae genere utatur; v. c. milites, venatores. Nihilne meministi de ornatu, cui vestes adhibentur? *J.* Vestes etiam nos exornare possunt, ut aliis magis placeamus. *T.* Quid autem monebat pater? *J.* Ne laudem e pulchris vestibus quaereremus; eam, inquiens, deberi iis, qui confecissent. *T.* Addebat etiam haec: *Si amari vultis, bonos vos esse oportet, aut omnem adhibere operam, ut boni fiatis. Virtutes enim, non vestes, vera sunt hominum ornamenta.*

XI. Herus et Famulus.

Herus. Famulus.

H. Unde tu, Christophŏre? *F.* Capillamentum hoc concinnandum curavi. *H.* Candēlam accende, ut has obsignem literas. Nunc trade eas cursui publico. Si Hamburgo cursor publicus rediĕrit, nova ibi Hamburgensia, ut tradantur, roga. Revertens tonsorem arcesse, qui barbam mihi radat. Sed mature adsit necesse est; hora enim nona proditurus sum in publicum. *F.* Redii here optime. *H.* Diligenterne omnia es exsequutus? *F.* Ego vero omnia. En tibi nova Hamburgensia, ac binae literae, Lipsia adlatae. *H.* Num solvisti mercēdem cursus publici? *F.* Solvi. *H.* Quantum? *F.* Sex grossos. *H.* Accipe expensum. *F.* Foris est tonsor. *H.* Intro eum admitte. Sorbitio estne parata? *F.* Est sane; sed jam refrixit. *H.* Batillo impone. Acta haec ad curiam defer. Defer etiam pallium, impendĕre enim pluvia videtur. Domum reversus has literas descrībe. Hora duodecima domum redibo.

XII. Praelectiones neglectae.

Joānnes. Thimothēus.

J. Hodie demum e villa revertisti? *T.* Hodie,

idque paulo ante prandium. *J.* Atqui dixeras, te futurum illic modo biduum. *T.* Ita sperabam fore, et pater sic praedixerat. *J.* Quid igitur obstitit, quo minus rediĕris citius? *T.* Mater me detinuit. *J.* Sed cur te tam diu remorata est? *T.* Ut se comitarer redeuntem. *J.* Quid vero agebas interea? *T.* Colligebam fructus cum rusticis nostris. *J.* Quos fructus? *T.* Quasi ignoti tibi sint fructus serotini: pira, mala, juglandes, castaneae. *J.* Jucundum sane negotium! Sed interim quinque aut sex praelectionum fructus tibi periit. *T.* Hoc valde doleo; sed enītar pro viribus, ut damnum quodammŏdo resarciam. *J.* Quid facies? *T.* Describam omnia quam diligentissime. *J.* Sed non omnia satis intelliges. *T.* Tum tu mihi adĕris, et mecum praeceptoris explicationem communicabis. *J.* Quanto praestitisset, ipsum audire magistrum! *T.* Multo sane praestiterat. Sed quum id mihi non contigĕrit, nec mea culpa factum sit, non habeo, quod me adcūsem. *J.* Recte dicis. Sed ecce! vocamur ad coenam. *T.* Intremus igitur.

XIII. Lusus Globorum.

Magister. Puer.

P. Quid hi duo pueri dextris tenent? *M.* Globos. **P.** Quid iis facient? *M.* Immittent eos in conos, quos illic erectos vides. **P.** Cur autem globis conos petunt? *M.* Ut aliquos aut omnes dejiciant. **P.** Uter igitur plurimos conos dejecerit, victus erit? *M.* Minime; hic potius vincet. **P.** Quot conos puer dejicere, quaeso, potest? *M.* Quot possit, quaeris? potest quidem fieri, ut omnes novem dejiciat. Vides enim seriem conorum triplicem, in quarum unaquaque tres coni sunt. Tria autem ter sumta novem efficiunt. Sed ecce, tres tantum dejecit, nec multum abfuit, quin globus dextrorsum aberraret. **P.** Quid puer iste sibi vult, qui nudis pedibus adstat? *M.* Hoc ille pueris ludentibus praestat officii, ut conos dejectos erĭgat, globos autem vel reportet vel remittat. Vestem ac pileum, ut agilior et aptior esset conis erigendis, deposuit. **P.** Quid? si globus in ejus pedes irruat? *M.* Id ne fiat, providentia ei opus est, atque ante videndum, quo cursum dirĭgat globus.

XIV. Continuatio.

P. Cur autem hi pueri dextra tenent globum, non sinistra? *M.* Ideo, quod exercitatior dextra est, ac proinde ad mittendum globum aptior. **P.** Quid? sinistra an non aeque apta fieri potest? *M.* Potest sane, dum aeque a puero exerceatur. Multi enim, qui sinistram exercent prae dextra, plus quoque in illa, quam in hac, consequuntur agilitatis. Qui tetrachordo utuntur, sinistrae manus digitos in primis exercent. In cantu tibiae et clavichordii utrăque manus aeque exercitatur. Ceterum conorum lusus requīrit aliquid dexteritatis, et movendo corpore etiam valetudinem juvat. **P.** Ecce, quinque jam coni dejecti sunt. *M.* Quotnam igitur remanserunt? **P.** Quatuor. *M.* Si tres coni post jactum remaneant, quotnam puero erigendi erunt? **P.** Sex; tres enim et sex pariter novem efficiunt.

XV. Elemosina (Stips).

Pater. Filius.

F. Mendīcus foris est, mi Pater! **P.** An nosti hominem? *F.* Senex ille Nicolaus est, ni fallor. Incurvus incedit, barba promissa et ca-

na. *P*. Cape hos nummos, et da ipsi. Simul roga, quot annos natus sit? *F*. Centum et decem annos se natum dicit. *P*. Rarissima senectus! *F*. Mulier mendīcans ante fores est. *P*. Da ipsi panis frustum et caseum. *F*. Plures video mendīcos accedere. Adest senex, pertĭcis ligneis incedens, itemque miles pede ligneo. Hic sine dubio in bello alterum pedem amisit, ejusque loco ligneum sibi faciendum curavit. *P*. Hi certe digni sunt, qui beneficio adficiantur, quum tristissimo quodam fato huc redacti sint, ut suo labore victum amplius quaerĕre non possint. *F*. Adest puer ex orphănotrophēo, pyxidem stipi colligendae ferens. *P*. Da illi hos duos grossos; sed ipse eos pyxidi immitte.

XVI. Continuatio.

F. Jam venit puer parvus scissa veste, qui totus frigore concutĭtur. Subuculam meam detrītam ipsi donabo, ac tibialia et calceos; si quidem tua pace fieri possit. *P*. Ego vero non intercedo. Places sane, qui tam te misericordem praebeas pauperibus. Elargiri libenter ac liberaliter egentibus Deus jussit. *F*. Placentae frustum hodie reservavi; id mulieri isti caecae da-

bo. *P*. Adde hos nummos. *F*. Vir foris est, stipem rogitans. Incendio sua sibi adfirmat periise. *P*. Unde sit? roga, quod illi nomen? *F*. Paulo illi nomen est. *P*. Novi hominem; rusticus nimirum est is, qui ligna olim saepius nobis vendidit. *F*. Quid illi daturus es, mi pater? *P*. Sedĕcim grossos; cibum etiam potumque ei dabimus. *F*. Bini foris viri adsunt, stipem exigentes exstruendo templo librum isthunc mihi dederunt, cui, quid datum fuerit, inscribatur. *P*. Porrige librum, ut inscribam.

XVII. Peregrinans.

Fabrīcius. Ephrēmus.

F. Salve, mi Ephrēme! *E*. Et tu salve, mi Fabrici! *F*. Quomodo vales ex tam diuturno itinere? nam audio, te rediisse nuper in patriam. *E*. Ita est; non poteram a parentibus et amicis abesse diutius. *F*. Bene fecisti. Vehementer gaudeo, te rediisse incolŭmem. Ubinam fuisti tot annis? quas terras interim peragrasti? *E*. Angliam, Galliam, et potissimum Italiam. *F*. Quas urbes in Italia vidisti? *E*. Prae ceteris commoratus sum Genuae, Florentiae, Venetiis,

Neapŏli; maxime Romae, quae olim caput orbis terrarum dicta est. Roma relicta, transii Bononiam, Patavium, Mediolanum; sed in singulis tantum aliquot menses versatus sum. *F.* Quid autem vidisti novi in tot celeberrimis oppidis? *E.* Fere omnia mihi nova videbantur. Sed in praesentia nimis longum foret, omnia tibi narrare. *F.* Dic saltem, quomodo hic offenderis omnia? *E.* Mutata omnia. Quam repente tempus res mutat humanas! Vix decennium abfueram, et non secus omnia admirabar, quam Epimenides, somniatorum princeps, expergefactus.

XVIII. Continuatio.

F. Quaenam ista est fabula? *E.* Fabulantur historici de Epimenide quodam Cretensi, qui deambulandi gratia solus urbe egressus, quum subĭta pluvia compellente in quamdam speluncam ingressus obdormisset, quadraginta septem perpetuos annos somnum continuarit. *F.* Quid narras? isthoc est mentiri! Sed perge, quaeso. *E.* Epimenides igitur somno solutus e spelunca prodit; circumspĭcit, mutata videt omnia, silvas, flumina, ripas, arbores, agros, breviter: nihil non novum. Accedit ad urbem; percontatur, manet

illic aliquamdiu, neque novit quemquam, neque a quopiam agnoscĭtur. Alius hominum cultus, mutatus sermo, diversi mores. Nec miror, hoc Epimenidi post tantum annorum spatium evenisse, quum mihi idem propemŏdum evenerit, qui pauculos annos abfuissem. *F.* Jam nolo te detinēre diutius; alio tempore multa mihi narrabis. Vale igitur, Ephrēme carissime. *E.* Et tu vale quam optime.

B. HISTORIA NATURALIS.

a. Dispositio Mundi.

I. Synopsis historiae naturalis.

Universus *mundus* plerumque distribuĭtur in duas partes, *coelum* et *terram*. In coelo conspicĭmus *solem*, *lunam* et *stellas*. Terra cum ceteris elementis: *igne*, *aëre* et *aqua*, hominum causa facta est. Ea habet *montes* cum silvis et herbis, saxis et metallis; *valles* cum pratis, floribus et graminibus; *campos* cum agris et frugibus, hortis et oleribus; *maria*, lacus, flumina et rivos; *animalia* et *homines*. *Nubes* pen-

dent in aëre. *Aves* volant sub nubibus. *Quadrupĕdes* eunt aut currunt. *Pisces* natant in aqua. *Vermes* repunt in terra. *Homines* possĭdent universam terram.

II. Sol.

Sol, cujus magnitudo incredibilis est, globus est ignĕus, qui, quum surgit, tenĕbras noctis pellit, et omnia luce sua collustrat. Quum oritur praecēdit *dilucŭlum* et *aurora*; quum occĭdit, *crepusculum* et *nox* sequitur. Idem minuit et abĭgit frigus, calefăcit terram universam, et efficit, ut omnia vigeant. Est igitur fons *luminis* et *caloris*.

III. Continuatio.

Sol, quia modo propius, modo longius abest, quatuor anni tempŏra efficit: *ver*, *aestatem*, *auctumnum et hiĕmem*. Quo obliquius radii solis in terram incĭdunt, eo minorem habent vim calefaciendi. Itaque sol meridianus calidior est, quam matutīnus vel vespertīnus. Sol circa axem rotatur suum, planetae autem omnes circa ipsum. Quum luna inter solem terramque ita interponitur, ut solem obtĕgat, tum *eclipsis solis* contingit; idque non nisi nova luna fiĕri potest.

IV. Luna.

Luna, ut terra, est corpus opācum, quod lumen suum a sole accĭpit. Noctu splendet, et lumine suo stellas obscūrat; sed nullum calorem efficit. Saepe etiam interdĭu cernitur; tum autem propter solis candorem pallida est. Varias illa mutationes lucis habet: modo enim *nova luna* est, modo *crescens*, modo *plena*, modo *decrescens*. In *novilunio* nihil lucis habet, quum sol aversam a terra partem collustret; sed post diem decimum quartum eo pervĕnit, ubi tota pars a sole illuminata in terrae conspectu est; idque *plenilunium* adpellatur.

V. Continuatio.

Luna maculata est, et idem semper latus terrae obvertit. Eădem est *satelles* seu comes terrae nostrae, quam undetriginta diebus et duodĕcim horis ab occasu versus ortum ambit, et simul cum ea quotannis circum solem fertur. Quando terra ad lineam rectam inter solem lunamque interponitur, tum luna obscuratur, quae *eclipsis lunae* dicitur. Ea fieri non potest, nisi die plenilunii; neque semper est ejusdem generis.

Nam modo pars tantum lunae obscuratur; modo totus ejus orbis tegitur. Quinquagies mille milliaria a terra abest, et magnitudine quinquagesimam fere terrae partem aequat.

VI. Stellae fixae.

Praeter lunam innumĕrae *stellae* coelum nocturnum ornant, quae dividuntur in *fixas* sive immobiles, et *planetas* sive mobiles. *Fixae* stellae sua luce fulgent, et eumdem semper inter ceteras locum obtĭnent, aequaliterque omni tempore ab iis distant. Inter eas *stella polaris* semper eodem loco versus septemtrionem nobis adpāret. Fixae stellae, ut Astronŏmi docent, totĭdem soles sunt, et circum singulas, uti circa nostrum solem, moventur aliquot planetae, quos illae lumĭne et calore suo et illustrant et fovent. Albĭdus ille circulus, qui *via lactea* adpellatur, innumeris stellis fixis constat, quae immenso a terra intervallo distant.

VII. Planetae primarii.

Planetae dividuntur in *primarios* et *secundarios*. *Primarii planetae*, jam olim cogniti, sunt septem: *Mercurius*, *Venus*, *Terra*, *Mars*, *Jupiter*, *Saturnus* et *Urănus*. Recentiores Astronomi quatuor minores detexerunt, qui inter Martem et Jovem circa solem moventur. Hi sunt: *Vesta*, *Juno*, *Pallas* et *Ceres*. *Mercurius* et *Venus* soli propiores quam terra, ceteri ab eo remotiores. Hi planetae omnes circa solem moventur, ideoque non eodem semper loco conspiciuntur; unde planetae sive errantes vocantur. *Venĕris* stella, quum ante ortum solis coelo fulget, *Lucifer* dicitur; quum post occasum solis conspicitur, *Hespĕrus* adpellatur. *Jupiter* duodēnis fere annis, *Saturnus* tricenis orbes suos *explent*.

VIII. Planetae secundarii.

Sacundarii planetae sunt, qui primarios semper comitantur, eosdem circumeunt, et una cum iis circa solem feruntur. *Satellĭtes* eorum vocari solent. Ut igitur terra nostra unum habet satellĭtem, lunam; sic *Jupiter* quatuor, *Saturnus* quinque habet *satellĭtes* sive lunas. Omnes planetae, tum primarii tum secundarii, sunt globi opaci, qui lucem a sole accipiunt. Haud dubie habitantur, ut terra nostra; quid enim impĕdit, quo minus et ipsi a naturis, quae Deum auctorem suum agnoscant, incolantur? Aliud genus stellarum sunt *comētae*, qui rarius adpārent.

XI. Terra.

Universa *terra* globi formam habet, unde etiam orbis terrarum dicitur. Id patet ex umbra terrae rotunda in defectu lunae. Ea duplicem habet motum; etĕnim non tantum intra viginti quatuor horas ab occasu versus orientem circum axem aut centrum suum movetur, sed etiam intra trecentos sexaginta quinque dies, cum luna comite, circum solem. Ille motus efficit vicissitudinem *diei* et *noctis*; hic constituit *annum* et *quatuor anni tempora*. In altera parte, quae a sole illustratur, dies est, in altera nox. Praeterea altero semestri boreale hemisphaerium, altero australe soli magis obvertit; unde in altero dies longiores sunt, in altero noctes.

X. Continuatio.

Superficies terrae aqua et humo constat; sed minor pars est terra continens, majorem aqua tenet. Ambĭtus ejus *quinquies* mille et quadringenta milliaria complectitur. Quatuor sunt plagae mundi: *septemtrio*, *oriens*, *meridies*, *occidens*. Praeterea dividitur terra in quinque *zonas*, quarum duae *frigidae* sunt, ut Lapponia; duae *temperatae*, ut Germania; una, quae media est, *torrida*, ut insulae Moluccenses. Varias illa res profert, ut: frumenta in agris, plantas in hortis, gramina in pratis, arbŏres in silvis. Sub terra nascuntur metalla, lapides aliaque fossilia.

XI. Aqua.

In montibus *fontes* sunt, e quibus *aqua* scatūrit, quae primum *rivulis* fluit, deinde *rivis*. Plures rivi confluentes efficiunt *fluvium*. Flumina in mare seu *oceănum* effunduntur. Omnis aqua gravitate sua deorsum fertur; hinc ea loca, unde flumina proveniunt, altiora sunt iis, quo volvuntur. Aqua fluida et pellucĭda est, et imagines rerum, quae sunt in ripa, itemque solis et nubium, speculi instar repraesentat. Aqua pura neque saporem habet, neque odorem, neque colorem. Aqua pluvia fertilitatem terrae magis auget, quam fluvialis et fontana.

XII. Continuatio.

Aquae inest calor; id ipse liquor declārat. Si enim omni calore privatur, fit glacies, quae calore resolvitur. Idem calor efficit, ut particulae aquĕae perpetuo adscendant. *Aër* etiam aquae inest, quod bullŭlae in ea adscendentes satis ar-

guunt. Nonnullae scaturigines aquam *frigidam*, aliae *calidam*, aliae *acidam*, aliae *amāram* promunt contra varios hominum morbos. Aquae *salsae* sunt eae, quae salem communem secum ferunt. Hoc genus aquae vel fontibus salsis, vel mari continetur. Aqua res est utilissima et pernecessaria. Hominibus atque animantibus potum praebet, plantas terrae omnes nutrit, molas aliasque machĭnas circumăgit. Eădem cibos coquĭmus, nosque ipsos et alia omnia lavamus ac purgamus.

XIII. Ventus.

Aër raro plane tranquillus est, sed plerumque in motu versatur. Commōtus aër *ventus* dicitur, leniter commōtus *aura* adpellatur. Quatuor sunt venti cardinales, qui flant e quatuor plagis mundi: *boreas* (*aquĭlo*) a septemtrione, *eurus* (*subsolanus*) ab oriente, *auster* (*notus*) a meridie, *favonius* (*zephyrus*) ab occidente. Ventorum frigidissimus aquilo est; auster plerumque tepidus, favonius humidus, siccus subsolanus. Venti maxĭma nobis commoda adfĕrunt: purgant nimirum aërem vaporibus non salubribus, nimios temperant calores, et multas morborum causas remŏvent. Item nubes ab uno loco ad alterum propellunt, post hiemem nives solvunt, terramque multa pluvia irriguam celerius, quam sol posset, siccant, naves et molas impellunt. Nonnunquam tamen damnum inferunt. *Procella* interdum arbores eradīcat, aedificia evertit, navesque perdit. *Turbo* res obvias in gyrum agit. *Subterranĕus ventus* nonnunquam excĭtat terrae motum, quo urbes pagique corrŭunt.

XIV. Ignis.

Ignis, causa lucis et caloris, lucet, calefăcit, urit et combŭrit. Excitatur ille interdum contrītu corporum, aut solis radiis, si vitro caustĭco excipiuntur. Vulgo autem scintilla ejus ope chalybis e pyrīte eliditur et fomite excipitur. Tum accendit sulphuratum, et inde candelam vel lignum. Ex eo adscendit fumus, qui vel dissipatur, vel camino adhaeret et fulīgo fit. Quod ex combusto ligno remănet, cinis est. Multa corpora ignis liquefacit, ut aurum, argentum et cetera metalla. Omnis ignis alimento indĭget; nec permanēre potest, nisi alatur tum materia certa, tum adflatu aëris, sine quo ardēre non potest. Idem est inter elementa levissimus.

XV. Lux.

Effectus ignis *lumen* est, quod ignis quaquaversus fundit. Vis luminis duabus maxime in rebus cernitur. Primum in eo, quod ejus munĕre res corporeas cernĕre possŭmus; deinde in eo, quod colōres efficit. Ubi enim lumen abest, ibi sunt tenĕbrae atque evanescunt omnes colōres. Lux omnium rerum est celerrima, et multo velocior quam sonĭtus. Radii ejus semper ad lineam rectam moventur, neque ab ea devertunt, nisi quum e rariori materia in densiorem, velŭti ex aëre in aquam, venĕrint. Id enim quum fit, deflectit radius, et baculus oblique in aqua positus fracti speciem habet. Quum radii luminis in solidum corpus incĭdunt, repelluntur ejus densitate; idque quum fit, reflectitur lumen, ut Physici loquuntur.

XVI. Montes.

Super terra sunt alti *montes,* elevati colles, profundae *valles.* Colles sunt parvi humilesque montes. Quo altiores montes, eo profundiores sunt valles. Celsissimi in orbe terrarum montes sunt *Peruviani* in America, quorum summus quintuplo altior est, quam *Bructĕrus* Germaniae. Cel-

sissimorum montium vertĭces etiam in calidioribus regionibus valde sunt frigidi, ideoque perenni glacie et nive teguntur; ut *Alpes* Helvetiae. Sunt etiam *montes ignivŏmi* sive Vulcani, quales sunt *Aetna* in Sicilia, et *Vesuvius* in regno Neapolitano. Cetĕrum multa montibus debemus commŏda. Ex iis omnes rivi fluviique oriuntur, atque omnia metalla eruuntur. Profĕrunt herbas saluberrimas, coërcent impĕtum ventorum, et ab aestīvis caloribus defendunt.

---

b. De Animalibus.

I. Quadrupedes cicŭres (блажде).

Elephantus (elĕphas), terrestrium animalium maximus ac prudentissimus, in Asia atque Africa reperītur, et facile mansuescit. Adultus ad quindĕcim pedes altus est. Crasso in capite oculos habet minutos, aures magnas, et in utrāque oris parte quatuor dentes, quibus cibos mandit. Praeterea ex ore ejus duo alii dentes horrendae magnitudinis, ebŏris nomine noti, promĭnent, quorum unus subinde pondus habet librarum centum et quinquaginta. Hos inter den-

tes *proboscis* exstat longissima maximeque flexilis, qua spirat, olfăcit, aquam haurit, pabulum arrĭpit, orique insĕrit, qua, ut manu, ad multa utitur ministeria; qua denique pugnat et hostem prosternit, quem deinde pedibus contĕrit. Natans proboscidem in altum tollit, dormiens humo infĭgit. Ita in aquis commŏde spiritum ducere, et per somnum cavēre potest, ne mus aut aliud animal inrēpat. Proboscide sauciata aut detruncata, actum de eo est. Vescĭtur arborum foliis, graminibus et herbis. Imponuntur ei gravissima onera, et olim in bello turriculae, militibus repletae.

II. F e r a e.

Leo, qui rex quadrupĕdum adpellatur, in Asia et Africa reperītur. Circum caput et pectus longam habet jubam, qua *leaena* caret. Ceterae corporis partes pilis brevissimis fulvi coloris teguntur, ut paene nudae esse videantur. Lingua ejus, limae similis, adtenuat lambendo cutem hominis. Cauda longa est, crassa et tam robusta, ut hominem ea prosternĕre valeat. Iratus eam agitat ferociter. Incessus est superbus, vox horribĭlis, impĕtus violentus ac furens. Feras, quas persequitur, saltu prehendit, tumque robustis dentibus facile ossa confringit, eăque una cum carne deglŭtit. Nullum periculum timet, nec limis umquam oculis quemquam intuetur. Hominem non invadit, nisi fame coactus. Jgnem fugit, non vero, ut olim credĭtum est, gallorum gallinaceorum cantum.

III. A v e s d o m e s t i c a e.

Gallīna, domesticarum avium utilĭssima, ova ponit tum nutriendis hominibus, tum propagandae sobŏli. Quoties ovum peperit, cantu prodit laetitiam. Magno amore pullos prosequitur, quos nunc fovet, nunc ad minutalia vocĭtat, nunc de periculo admŏnet ac defendĭt. *Gallus gallinaceus* mas gallinarum, magnitudine, gravitate, robŏre ac pulchritudine uxores suas longe superat. Majorem gerit cristam, pedes calcaribus sunt ornati, caudam falcatam semper erĭgit. Superbus incēdit, nec socium tolerat, quum solus rex esse velit gallinarum. Inde dira inter gallos nascuntur certamina, quae non ante finiuntur, quam si unus vicerit, alter vero campum victus reliquerit. Tum victor alis auras verbĕrat. Gallus crebro caelum adspĭcit, nec tantum

diem venientem cantu nuntiat, sed etiam aëris alternante temperie cantare solet. *Capones* in ornithotrophēo saginantur.

IV. Balaena (Cetus).

Balaena (cetus), belluarum omnium maxima, quadrupedibus rectius adnumeratur. Ea sexaginta aut septuaginta pedum longitudinem habet, cujus tertiam partem caput implet. In interfecto corpore quinquaginta circiter homines ambulare possunt. Olim, quum minus, quam nunc, balaenis insidiarentur homines, multo majores, nonnunquam centum pedes longae inveniebantur. Rictus duodēna cubĭta latitudine excēdit, gula autem tam angusta est, ut minores tantum pisces deglutire possit. In capite bina habet spiracula, unde aquam, quum ludit, aut sanguinem, quum vulnerata est, summa vi summoque strepitu, tamquam e fonte salienti, ejaculatur. Femina non ova parit, ut plurimi piscium, sed animalia viva, quae lacte nutrit.

V. Crocodĭlus.

Crocodĭlus, terribile animal, in majoribus Asiae, Africae et Americae fluminibus, praecipue tamen in Nilo Aegypti invenītur. Formam habet lacertae similem, sed magnitudine exceděre solet duodeviginti cubitos. Pars corporis superior durissima est et impenetrabilis, at inferior mollis ac teněra. Ingentem habet rictum, ut integrum hominem deglutire possit. Dies in terra agit, noctes in aqua. Ova parit, quanta anseres, eăque arēna obruit. *Ichneumon* autem, capitalis ejus hostis, magnitudine felis, investīgat ea atque exsorbet; eumdem vero in stomăchum crocodīli, aperto rictu dormientis, irrepěre, eoque perroso bestiam enecare, fabula habetur. Hominis ejulatum hoc animal edere dicunt; hinc lacrimas hominis perfĭdi crocodilīnas vocant.

C. Narrationes.

I. Jnobedientia. Experientia.

Duo pueri in horto ambulabant. *Cavete*, hortulanus monebat, *ne apes turbetis; aculeum eae gerunt.* „*Me quidem nulla umquam apis laesit*,“ puerorum alter respondebat, magna audacia adoriens apiarium. Verum repente aculeos, maximosque exinde dolores sentiebat. Hunc sua,

alterum aliena pericula cautum reddebant. Uter eorum fuit prudentior?

II. Tacita petitio.

Puer quidam, cui interdictum erat, ne quid cibi inter coenandum petĕret, quum se praetermissum vidĕret, nonnihil salis posuit in orbe. Interrogatus, quare id faceret: *Hoc*, inquit, *sale adspergam carnem, quam accepturus sum.*

III. Meritum conviciatorum.

Philippus, rex Macedoniae, quum comperisset, se ab oratoribus Atheniensium proscindi conviciis in concione: *Magnam*, inquit, *ejusmodi hominibus gratiam habeo. Dabo enim operam et verbis et factis, ut illos mendacii arguam.*

IV. Temperantia.

Quum Ada, Cariae regina, delicatissimos cibos atque bellaria cum ipsis coquis et cupediariis Alexandro dono misisset: hic respondit *Se ipsum meliores habere coquos; ad prandium quidem iter antelucanum, ad coenam frugale prandium.*

V. Quid a praedonibus tutum sit?

Demetrius Poliorcētes, rex Macedoniae, quum

urbem Megăram vastasset, et omnes hujus urbis cives sua perdidissent, ex Stilpone philosŏpho quaesivit, quam jacturam fecisset: *Nullam*, inquit philosophus; *virtuti enim nihil adimere potest bellum; neque quemquam ex militibus tuis vidi, qui virtutem atque sapientiam raperet.*

VI. Sapientis est cedĕre.

Vir quidam spectabilis in litŏre maris deambulabat. Occurrit homo importūnus, ejusque latus percŭtit, dicens: *Non ego soleo cuilibet fatuo decedere.* „*At ego soleo*“, inquit alter, et decēdit.

VII. Poena ingrati animi.

Apud Persas judicium instituebatur de eo crimine, unde gravissimum odium inter homines solet exsistere, quum nemo eo nomine in jus vocari soleat, nimirum de ingrato animo. Itaque si intellexerant, aliquem gratias non retulisse, quum posset, graviter eum puniebant. Existimabant enim, ingratos nulla deorum reverentia, nulla patriae et parentum caritate, nulla amicorum cura moveri.

VIII. Responsum nervosum.

Unus optimātum Franciae, illustri gente na-

tus, exprobrabat Episcopo cuidam genus a patre subulco. Hic vero: *Si tu*, inquit, *utereris patre subulco, sues profecto pasceres.*

IX. Jurisconsultus religiosus.

Imperator Bassianus Caracalla fratrem suum Getam, quem populus admodum amabat, interfici jusserat Hanc ob caedem quum populi odium sibi conciliasset, mandavit Papiniano, qui ob summam juris prudentiam in maxima auctoritate apud Romanos erat, ut hoc fratricidium publice defenderet. Papinianus autem respondit: *Multo facilius est, tale facinus perpetrare, quam defendere.* Postea Caracalla, ut leniret populi invidiam, Getam inter deos retulit.

X. Alexander et equus suus.

Alexander Ephesi imaginem suam, quam Apelles, celeberrimus pictor, pinxerat, contemplatus minus laudavit picturam, quam illa merebatur. Quum autem introductus equus adhiniret equo picto, quasi et hic verus esset equus, tum Apelles: *O rex,* inquit, *equus hic arti pingendi peritior, quam tu, esse videtur.*

XI. Narrationes ridiculae.

Geminorum fratrum alter mortuus erat. Quidam igitur obvius vivo: *Tune*, interrogabat, *mortuus es, an frater tuus?*

Servus quidam quum videret, herum suum literarum fasciculum conscindere, rogavit eum, tres aut quatuor ut sibi donaret. Quaerenti autem hero, quid iis facere vellet: *Quum,* inquit, *patriam relinquerem, rogavit me mater, ut sibi literas interdum mitterem. Has igitur mittam, quibus te non amplius indigēre video.*

Quum contendĕret aliquis, esse nostrum, etiam posteritatis causa multa facere; respondit alius: *Quid autem pro nobis fecit posteritas?*

XII. Continuatio.

Quidam in Graeciam profectus inde amico cuidam scripsit, ut sibi aliquot libros mitteret. Hic vero rem neglexit, neque libros misit. Quum postea ille revertisset, et huic forte occurreret, hic eum statim adloquutus est: *Excusabis me, amice! epistolam, quam de libris scripsisti, non accepi.*

Vir quidam verberibus castigabat servum, maxime ob pigritiam. Hic clamare coepit: *Cur me*

percŭtis? nihil enim feci. „*Atqui propter id ipsum*, respondit herus, *te percutio*, *quod nihil fecisti.*“

Quidam natare quum vellet, non multum aberat, quin undis suffocaretur. Jurabat igitur se aquam non adtacturum prius, quam natare didicisset.

XIII. Continuatio.

Rusticus quidam stolidus existimabat, senatorem quemdam, qui doctrinae fama in primis florebat, nec eruditum, nec prudentem esse posse: quia ignorabat, quo via duceret; nec divinare poterat, ubi mitra alterius esset abscondita

Quidam, qui flumen trajicere volebat, equo insĭdens scapham majorem conscendit. Quum aliquis causam percontaretur: *Festīno*, inquit.

Apud Amyclaeos subinde nuntiabatur hostium adventus, sed falso: ita ut civitas frequente inani terrore concuteretur. Lata igitur lege cavebant, ne quis unquam nuntiaret, advenire hostes. Atqui post evēnit, ut vere jam advenirent hostes. Quum hoc nemo nuntiaret propter legis interdictum, civitas de improviso capta est

XIV. Sinceritas aperti animi (ѫндръзнеалъ.)

Quum Megabyzus, nobilis Persa, laudaret aliquando in officina Zeuxĭdis, pictoris celeberrimi, picturas imperite confectas, alias vero cum summa diligentia elaboratas reprehenderet: deridebatur a pueris, qui pigmenta terebant. Itaque Zeuxis dicebat: *Quum taces*, *Megabyze*, *mirantur te isti pueri; spectant enim vestem et cultum tuum. Simul ac vero dicere vis*, *quae ad artem pertinent*, *contemnunt te.*

Idem aliquando evēnit Alexandro, Macedonum regi. Quum hic in officina Apellis, qui ea aetate optimus erat pictor, imperite multa disserĕret de picturis: Apelles regi silentium comiter suadebat, ne a pueris, colores terentibus, rideretur. Tantum rex maximus praeclaro pictori permisit.

XV. Damnum adulationis.

Regis cujusdam filius praeceptores nactus erat leves et fallaces, ad voluntatem loquentes omnia, nihil ad veritatem. Itaque quamquam diu didicerat musicam, pessime tamen fidibus canebat Sic in ceteris omnibus. Unam tamen equitandi artem bene callebat. Itaque callide a-

liquis interroganti, cur princeps juventutis, qui in ceteris artibus nihil profecisset, optime tamen equitare didicerit, respondit: *Nimirum! quia soli equi nihil blandīti sunt.*

XVI. Americanus cum epistola.

Hispanus quidam alteri Hispano ficus aliosque fructus gratos per Americanum cum epistola mittit. Americanus in itinere esuriens omnes fructus comĕdit, epistolae autem parcit, quam nec edĕre, nec in ullum suum usum convertere potĕrat. Ignorabat enim rationem epistolae et putabat, neminem factum suum, quod nemo vidisset, scire posse. Literas adfert. Hispanus legit et quaerit fructus, de quibus scriptum sit. Americanus negat, se accepisse, seque consolatur, quod sibi comedenti nemo adfuerit, et factum igitur recte negari possit. Attămen miratur quaestionem Hispani. Hic rescribit, se literas quidem, sed nullas ficus, nec alios fructus accepisse ab Americano, qui se ignarum simulaverit.

XVII. Continuatio.

Ad dominum nuntius revertĭtur et renuntiat, se omnes, quas accepisset, res illi Hispano ad-

tulisse, eădem opīnans, quae antea. Dominus ex epistola omnia nuntii verba, quae coram altero Hispano loquutus fuerat, legit, et facile conjĭcit, nuntium mentiri. Nuntius obstupescit, nescius, unde dominus haec omnia scire possit, qui sibi non adfuerit. Dominus multis verbis declārat, haec omnia literis indicari, et nuntium flagello castīgat. Hic Americanus et ceteri Americani literas postea ne tangĕre quidem voluerunt, quae hominum facta atque dicta et scirent et deferrent.

XVIII. Scurra aulicus.

Olim mos fuit in multis principum aulis scurras stipendio alendi. Hic mos, quamquam erat ridiculus, hoc tamen boni habebat, quod adsentationem aulicorum aut minuĕret, aut saltem adulationis vim pestifĕram reprimĕret. Scurrae enim per jocum multa dicebant, quae nemo alius principi dicere ausus fuisset. Princeps quidam querebatur, sibi ex crapula hesterna caput dolēre. Scurra quum hoc audisset, pollicĭtus est remedium. Jussus expromere suasit principi, ut iterum biberet, donec novam crapulam contraxisset. *Quid, si cras iterum,* inquit ille,

caput doluerit? Scurra respondit: *Tunc denuo bibe usque ad ebrietatem.* „*At si ita perrexero*, inquit princeps, *quid tandem de me fiet?*" *Infatuabĕris*, inquit scurra, *ut ego.*

XIX. Fridericus secundus.

Quum medicus celeberrimus omnes artis suae vias ad levandum Friderici II., Borussiae regis, morti jam vicini morbum frustra tentasset, atque hic vultu indignanti et impatienti ex ipso quaesisset: *Num tu multis jam iter ad inferos maturasti?* Ille, regem breviter et acute sibi responderi velle, probe intelligeret: *Non tam multis*, inquit, *quam tu rex.* Atque hoc ei responsum non displicuisse vultu tum prodidisse dicitur.

Friderici II. die fatali, quum in omnibus regiae viis inusitati multitudinis concursus fierent, miles aliquis gregarius ex commilitone, in quem forte inciderat, quid rei esset, quaerebat; an flamma alicubi erupisset. Cui ille: *Minime vero*, inquit; *imo ingens flamma exstincta est.*

XX. Melius est, injuriam pati, quam injuriam inferre.

Agis, Lacedaemoniorum rex ultimus, indicta

causa ab ephŏris capītis damnatus, quum ad laqueum abduceretur, conspiceretque quemdam ex ministris flentem: *Desĭne*, inquit, *meam vicem flere. Namque tam inīque et contra leges moriens superior sum ac felicior iis, qui mihi vitam erĭpi jubent.* Haec loquutus ultro collum laqueo induit.

XXI. Convivae Socratis.

Quum Socrates viros aliquot honestós ad coenam vocasset, Xanthippen uxorem pudebat modici adparatus. At Socrates: *Bono esto animo*, inquit; *nam si homines boni frugique sunt, aequo animo ferent: sin mali atque intemperantes, non sunt curandi.*

XXII. Fidelis servus.

Corfinium Caesar obsidebat. Tenebatur inclusus Domitius. Hic imperavit medico, eidemque servo suo, ut sibi venenum daret. Quum tergiversantem videret: *Quid cunctaris*, inquit, *tamquam tua in potestate illud sit? Mortem postŭlo armatus.* Tum ille promisit et medicamentum innoxium bibendum illi dedit. Quo quum sopītus esset, accessit ad filium ejus. *Jube me*, inquit, *adservari, donec ex eventu intel-*

ligas, an venenum patri tuo dederim. Vixit Domitius, et servatus a Caesare est. Prior tamen illum servus servaverat.

XXIII. Timidus venator.

Timidus quidam venator dixit lignatori, cupere se vestigium reperire leonis; petitque, si quod animadvertisset, sibi ut demonstraret. Huic lignator: *Imo ipsum leonem tibi monstrabo; illic est, videsne?* Venator leone viso treměre coepit et ad lignatorem conversus: *At ego non ipsum*, inquit, *leonem, sed vestigia tantum leonis quaerebam.*

XXIV. Intempestiva loquacitas crudeliter punita.

Seleucus, Syriae rex, in pugna adversus Galătas omnibus copiis amissis, abjecto diademate eques cum tribus vel quatuor comitibus profūgit. Diu per devia vagatus, tandem ad casam aliquam pervēnit, atque ab hospite panem et aquam petiit. Ille non haec modo, sed plura liberaliter comiterque praebuit; sed quum faciem regis agnovisset, non continuit gaudium; nec dissimulationem regis, latēre cupientis, adjūvit. Quum enim ad viam usque deduxisset, et jam dis-

cederet: *Vale*, inquit, *rex Seleuce!* Tum rex uni comitum nutu praecepit, ut gladio cervīcem homini praeciděret. Hic si tacuisset, paulo post a rege, rursus florente, longe aliud fortasse pro silentio, quam pro hospitalitate, praemium accepisset.

XXV. Astutia Demosthěnis.

Ancilla quaedam depositi nomine pecuniam acceperat a duobus hospitibus, hac conditione, ut eam utrisque simul redderet. Horum alter post tempus aliquod lugŭbri veste indutus et squalidus, tamquam mortuo socio, deceptae muliěri omnes nummos abstulit. Supervēnit deinde alter et depositum repetere coepit. Haerebat misera in maxima et pecuniae et defensionis penuria, jamque de laqueo et suspendio cogitabat. Sed opportune ei Demosthěnes patronus adfuit. Qui ut in advocationem venit: *Mulier*, inquit, *parata est, depositi se fide solvere; sed nisi socium adduxeris, id facere non potest, quoniam, ut ipse vociferaris, haec dicta lex est, ne pecunia alteri sine altero numeretur.*

D. Fabulae.

a. Prosaicae.

I. Hoedus et lupus.

Supra tectum domus stans hoedus lupum praetereuntem inclamabat, et illi maledicebat. Cui lupus: *Non tu*, inquit, *sed tectum mihi maledīcit.*

Saepe locus et tempus fortes facit homines timidos, ut insultare etiam validissĭmis non vereantur.

II. Leo, asinus et lepus.

Quum quadrupĕdes bellum contra volŭcres suscepissent, et dux copias suas recensēret, asinus et lepus praeterībant. Ursus interrogabat, ad quasnam res his uti posset? Leo respondebat: *Asino utar tubicĭne, et lepŏre tabellario.*

Nemo est tam parvus et humilis, cujus opera non in aliqua re utilis esse possit.

III. Pavo et grus.

Pavo, qui contra gruem constiterat et caudam suam explicuerat: *Quanta est*, inquit, *formositas mea, et deformitas tua!* At grus subvŏ-

lans: *Quanta est*, inquit, *levitas mea, et tua tarditas!*

Nunquam ob bonum naturale superbire, nec contemnere alterum decet, cui fortasse multo majora dona collata sunt.

IV. Accipĭter et rusticus.

Accipiter quum columbam praecipiti insequeretur volatu, villam quandam ingressus a rustico captus est, quem blande, ut se dimitteret obsecrabat: *Non enim te laesi*, dicens. Cui rusticus: *Nec haec*, respondit, *te laeserat.*

Merito poena adficiuntur, qui innocentes laedĕre conantur.

V. Cuculus et sturnus.

Sturnum, qui ex urbe aufugerat, cuculus interrogavit: *Quid dicunt homines de cantu nostro? quid de luscinia?* Sturnus: „*Maximopĕre*, inquit, *laudant omnes cantum ejus.*“ *Quid de alauda?* „*Permulti*, respondet sturnus, *hujus etiam cantum laudant.*“ *Et quid de coturnīce dicunt?* „*Non desunt, qui voce ejus delectentur.*“ *Quid tandem*, rogat cuculus, *de me judicant?* „*Hoc*, inquit sturnus, *dicere nequeo; nusquam enim tui fit mentio.*“ Iratus

igitur cuculus: *Ne inultus*, inquit, *vivam*, *semper de me ipse loquar.*

Haec fabula eos spectat, qui semper de se suisque meritis loquuntur.

VI. Luscinia et acanthis (скатіѕа).

Luscinia et acanthis ante fenestram in caveis inclusae pendebant. Luscinia incĭpit cantum suum jucundissimum. Pater rogat filiŏlum, utra avium tam suaviter canat, et ostendit utramque. Filius statim respondet: *Sane haec acanthis est*, *quae sonos illos suavissimos edit; pennas enim habet pulcherrimas. Altera vero avis satis prodit pennis*, *se suaviter canere non posse.*

Haec fabula reprehendit illos, qui homines ex vestibus, forma et conditione tantum aestimant.

VII. Mures.

Consilio habito decreverunt mures, ut tintinnabulum feli adnecteretur; hujus enim sonitu fore, ut eam effugiant. Hoc quamvis magnopere placuisset omnibus, irrĭtum tamen consilium fuit, quum, qui adnecteret tintinnabulum, non reperiretur.

Fabula docet, plerosque in consiliis audaces, in actionibus timidos esse.

VIII. Musca.

Quadrīgae aliquot in stadio currebant, quibus musca insidebat. Maximo autem pulvere ab equis et curribus excitato, musca dicebat: *Quantam vim pulveris excitavi!*

Haec fabula ad eos spectat, qui, quum ignavi sint, alienam tamen gloriam vindicare solent.

IX. Capōnes.

Vir quidam complures capones in eadem ornithōne inclusos largo nutriverat cibo, quo pingues facti sunt omnes praeter unum, quem ut macilentum irridebant ceteri. Non multo post dominus, nobiles hospites lauto et sumtuoso excepturus convivio, impĕrat coquo, ut ex caponibus mactet atque asset, qui pinguiores essent. Hoc quum audissent corpulenti, vehementer cohorrescebant et dicebant: *Quanto praestitisset*, *nos macilentos esse.*

Haec fabula in pauperum solamen scripta est, quorum vita tutior est, quam divitum.

X. Equi.

Equi complures ad Circenses ludos fuerant

adducti, pulcherrimis phalĕris ornati, praeter unum, quem ceteri ut incultum et ad hujusmodi certamen ineptum irridebant, nec umquam victorem futurum opinabantur. Verum ubi currendi tempus, advēnit et dato tuba signo cuncti e carceribus exsiluēre: tum hic equus irrisus ceteros omnes velocitate superavit, et palmam adsequutus est.

Fabula indĭcat, non ex habitu, sed ex virtute homines esse judicandos.

XI. Hinnŭleus et cervus.

Hinnuleus aliquando sic adloquutus est cervum: *Mi pater! quum multo sis major canibus, et praeterea tam ardua habeas cornua, quibus facile te defendere possis: qui fit, ut canes tantopere metuas?* Tum cervus: *Vera sunt*, inquit, *quae memŏras; tamen, nescio quo pacto, semper accĭdit, ut, simul atque canum voces audierim, in fugam statim convertar.*

Fabula docet, eos, qui natura formidolosi sint, nulla exhortatione confirmari.

XII. Arundo et quercus.

Disceptabant de robŏre quercus et arundo. Quercus exprobrabat arundini mobilitatem, et quod ea ad quamvis exiguam auram tremĕret.

ırundo tacebat. Paulo post procella furit, et uercum, quae ei resisteret, radicĭtus evellit; ·undo autem, quae cederet vento, locum servat.

Fabula docet, prudentiores esse, qui tempori ɜrviant, neque se opponant potentioribus.

III. Simii et duo peregrinantes.

Mendax et verax simul iter facientes forte in miorum terram venerunt. Quum unus e turba, ıi se regem simiorum fecerat, eos vidisset, teɜri eos jussit, ut audiret, quid de se homines cerent. Simul jubet omnes adstare simios lonɔ ordine dextra laevāque; sed sibi poni thronum, hominum reges facere vidĕrat quondam. Tum ɔmines in medium adductos rogat: *Qualisnam ɔbis esse videor, hospites?* Respondit mendax: *Rex vidēris maximus.*“ *Quid hi, quos mi- adparēre vides?* „*Hi comites tui sunt, hi gati et militum duces.*“ Mendacio laudatus ım turba sua, impĕrat munus dari adulatori. um ad veracem simius: *Et qualis tibi videor ɪo, et illi, quos stare ante me vides?* Respont ille: „*Verus tu es simius, et simii omnes li, qui similes tui.*“ Iratus rex imperat, illum ɜntĭbus et unguibus lacerari, quod vera dixerat.

Veritas multis odiosa est.

XIV. Rosa et tulĭpa.

In horto quodam juxta tulĭpam rosa etiam efflorescebat. Tulipa rosam prae se despiciebat, et se multo pulchriorem et speciosiorem jactabat. Rosa contumeliam tacite perferebat. Non multo post dominus horti advēnit. Is tulipam, quamvis, ea se superbius efferret, seque omnibus horti floribus praelatum iri putaret, plane neglexit; rosam autem vix conspectam carpsit, naribus cum voluptate admŏvit, habuitque adeo in deliciis, ut eam non prius deponeret, quam omnino defloruisset.

Formae venustas, nisi cum virtute conjuncta sit, apud cordatos homines nihil valet.

XV. Corvus et lupi.

Corvus, qui lupos comitatus erat, petebat ab iis, quos totum diem sectatus fuisset, praedae partem. At illi: *Non tu nos quidem*, inquĭunt, *sed praedam sectatus es, eo quidem animo, ut ne nostris quidem corporibus parcĕre velles, si exanimarentur*.

Fabula docet, in actionibus hominum non tantum, quid fiat, sed etiam, quo animo et consilio fiat, spectandum esse.

b. Poëticae.

I. Sol et sidera.

De principatu contendebant sidera;
Sol oritur: omnis cessat hic contentio.
Procĕrum superbia deficit, quum rex adest.

II. Sus et leaena

Fecunda sus leaenae vertebat probro,
Catŭlum quod unum quolibet partu ederet.
Unum, at leonem! retulit indignans fera.
Res dignitate praevălent, non copia.

III. Spica.

Quum falcem agricŏla jam pararet messibus,
Erectum ad auras spica tollebat caput.
Hinc gloriatur, ceterasque despicit
Curvo sorores capite spectantes humum.
Quarum una: *Caput hoc si tibi, ut nobis*, ait,
Esset refertum granis, non ita tolleres.
In capite vacuo laxe habitat superbia.

IV. Musca.

Effusa mellis copia, muscae advŏlant,
Pascuntur. At mox impedītis cruribus,
Revolare nequeunt. *Heu miseram*, inquiunt, *vicem*!

Cibus iste blandus, qui pellexit suaviter,
Nunc fraudulentus quam crudeliter necat!
Perfĭda voluptas fabula hac depingĭtur.

V. Gallus et fures.

Dum fures captum dedĕre pararent neci
Gallum, rogabat ille, se ut dimitterent,
Hominibus qui didicerit utilem
Dare operam, et ipsos ante lucem suscĭtet
Opus ad diurnum. At illi: *Tu tanto magis*
Moriĕre, quod sic nos furari vix sinis.
Bonis simulque prodesse malis vix licet.

VI. Fides lupi.

Fore, ut jam nullis vesceretur carnibus,
Sed herbas, aut ad summum pisces mandĕret,
Laqueo prehensus, jurejurando lupus
Olim spopondit, et sic evasit necem.
Hinc se dum recĭpit in nemus, porcum videns
Paludis atro se volutantem vado:
Hic, inquit, *certe piscis est*; et eum vorat.
Male agere qui vult, nusquam non causam invĕnit.

VII. Viridis asinus.

Asellum quidam per vias urbis suum
Voluit colore viridi pictum incedere.

Ridicula primum visa res est omnibus,
Viridemque asellum feminae, pueri, senes
Certatim lepidis concelebrarunt jocis.
At mox, ubi illi denique riserunt satis,
In asello viridi, praeter asellum, nil vident.
Mirari quidquam non valent homines diu.

VIII. Erucae duae.

In caule eodem erucae creverant duae,
Et societatem inivĕrant sororiam.
At una, pennas quum repente cerneret
Sibi advenisse, papilionum se gregi
Statim immiscēre cupĭens, sursum enitĭtur.
Fertur per auras, veterem amicam negligit,
Et hujus erucarumque omnium immĕmor,
De gente se ista umquam fuisse pernĕgat.
Homines repente emersos ex humili loco
Tolerare possim, ni suum spernant genus.

IX. Rubus et ovis.

Pluvia imminebat; sic hortatus est ovem
Rubus: *Procellam non vides? quid restĭtas?*
Huc recĭpe te celeriter in meos sinus,
Tua ne tam nitida permadescant vellera.
Diffidere cuiquam nescia bidens paruit;
Utque rubi densis prŏtegeretur frondibus,
Spinosa se hujus inter brachia condidit.

Pluviam quidem vitavit; at beneficium
Hospitis avari pretio magno constitit.
Abire nullo quippe jam potuit modo,
Quin lanae id omne, quod fuisset ab imprŏbis
Semel adprehensum brachiis, relinqueret.
Fabula rapaces ad patronos pertinet.

X. Vulpes et lupus.

Citatiore dum viam carpit gradu,
In foveam vulpes inopinanter decĭdit.
Accedit huc forte lupus, et dum prospicit:
Age, inquit illa, *amice! quod facile potes*
Dare periturae ne mihi auxilium nega!
Aliquot recīsos quaere ramos arborum,
Et injĭce, qui me ad resiliendum sublĕvent!
„*Mane!* lupus ait, *quod petis, faciam lubens;*
Sed hic, amabo, num diu est, quum sic jaces?
Tuque adeo, quam prudentem et callidam ferunt,
In has incurrere insidias quonam modo
Potueris, ego profecto scire pervelim.“
Ohe! reclāmat vulpes impatiens morae,
Nunc ista desĭne, quaeso! me primum adjŭva,
Ex hoc periculo ut reducar ocyus;
Tibi nostra tum omnis historia narrabitur.
Periculosa ne beneficium mora
Corrumpe lentus, at juva cito, quem juvas.

РЕГІСТРȢЛ

Матерієї кȢпрінсе ꙟн ачеастъ Граматікъ Ромꙟно-Латинъ.

SYNTAXIS.

ЕРАТА САѸ ГРЕШЕЛЕ.

Фаца.	Ржнд.	Грешалъ	Аре съ фіе
8.	9.	*q. q. q.*	*qui, quæ, quod.*
11.	12.	*a,* д. е,	*a,* саў къ *Conjunctivo Præs.* д. е-ші
19.	22.	саў	
21.	24.	*Aquum*	*Aequum*
22.	2.	треєже	требже
23.	21.	*Cagita*	*Cogita*
38.	9.	*Hanibal*	*Hannibal*
50.	10.	*Murcurii*	*Mercurii*
51.	18.	*Babiloniam*	*Babyloniam*
59.	21.	*ignanaviæ*	*ignaviæ*
81.	24.	*papulus*	*populus*
101.	14.	*omnibns*	*omnibus*
109.	9.	*templo librum*	*templo. Librum*
111.	9.	*eptime*	*optime*
113.	11.	*Collnstret*	*collustret*
115.	14.	*Sacundarii*	*Secundarii*
129.	3.	*iigitur*	*igitur*

